Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἕνας λαὸς ὑψώνεται ἅμα εἴξῃ πῶς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια—ΤΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλῶσσα ἔχει τοὺς φυσικοὺς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ζ'. ✱ ΑΘΗΝΑ, ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ 1909 ✱ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘ. 2 ✱ ΑΡΙΘΜΟΣ 336

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ. Ἡ κούλια τἀκροπόταμου (συνέχεια).
» » Ἡ Ψυχολογία τοῦ συμβολισμοῦ
ΑΜΑΡΥΛΙΔΑ. Ὁ Ἔνορκος.
Ο ΝΟΥΜΑΣ «Τὰ Τραγούδια τοῦ Ἀπρίλη».
ΜΕΝΟΣ ΦΙΛΗΝΤΑΣ. Ὁ συντραβηγμός. (τέλος)
ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ Νέα βιβλία (Νέα διαίρεση τῆς πόλεως Ἀθηνῶν κτλ.)
ΠΟΙΗΜΑΤΑ Ρήγας Γκόλφης, Σπύρος Περούλης.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ.

"ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ,,

Τί ἀξίζει ὁ στίχος τοῦ Ρήγα Γκόλφη, τὸ ξέρουν οἱ ἀναγνῶστες μας, γιατὶ ὅλοι πάνου κἄτου οἱ στίχοι ποὺ γιομίζουνε, μὰ καὶ στολίζουν, τὸ βιβλίο του, δημοσιευτήκανε σὲ τοῦτες δῶ τὶς στῆλες. Τί ἀξίζει τώρα τὸ βιβλίο του, θὰ μᾶς τὸ πεῖ αὔριο ἡ Κριτική. Ἐμεῖς σήμερα τὸ χαιρετάμε μοναχὰ τὄμορφο τὸ βιβλίο μὲ τὸ λουλουδένιο τὸν τίτλο καὶ τοὺς λεβέντικους κι ἁρμονικοὺς στίχους, ποὺ ἁρμοσμένοι πάνου

στῆς Ρούμελης τὴ λύρα τὴν παληκαρίσια

μᾶς φέρνουν ἀπὸ τὰ ψηλὰ Βελούχια τὸ δημοτικὸ τραγούδι κελαδημένο ἀπὸ καινοῦρια φλογέρα.

Κούφια καὶ βροντερὰ παινέματα δὲν ταιριάζουνε στὸ σεμνὸ τραγουδιστή. Ὁ Νουμᾶς τουλάχιστο ἀναγκάζεται νὰ λιγοστέψει τὸ φανέρωμα τῆς χαρᾶς του, γιατὶ ὁ ἀκριβὸς συναγωνιστὴς καὶ συνεργάτης μας εἶναι τόσο στενὰ συνεδεμένος μὲ τὸ ἔργο μας καὶ μὲ τὸν ἀγώνα μας, βρίσκεται τ ό σ ο μ έ σ α στὸ Νουμᾶ, ποὺ κάθε παίνεμα θὰ φανεῖ πὼς γίνεται γιὰ τὸν ἴδιο τὸ Νουμᾶ.

Δὲν ξέρουμε τί θὰ μᾶς πεῖ αὔριο ἡ Κριτικὴ γιὰ τὸ βιβλίο τοῦ Ρήγα Γκόλφη. Μπορεῖ νὰ βρεῖ ψεγάδια ἐκεῖ ποὺ ἐμεῖς ὁμορφιὲς βρίσκουμε καὶ μπορεῖ νὰ σβήσει σελίδες ποὺ ἐμεῖς τὶς καμαρώνουμε νὰ λαμποκοπάνε σὰ διάφανο κρύσταλλο. Ἕνα μοναχά, θαρροῦμε, δὲ θὰ μπορέσει νὰν τοῦ ἀρνηθεῖ: Τὸ γιομάτο στίχο, τὴν ὁλοζώντανη καὶ κανονικὴ γλῶσσα καὶ τὸ α ἴ σ τ η μ α—προπάντων αὐτό.

Ὡστόσο ὁ Ρήγας Γκόλφης δὲν ἔβγαλε τὸ βιβλίο του γιὰ νὰν τὸ πνίξει σὲ λιβάνια, παρὰ γιὰ νὰν τὸ παραδώσει στὰ χέρια τῆς Κριτικῆς καὶ νὰκούσει τὴ γνώμη της. Κι αὐτό, θαρροῦμε, εἶναι ἕνα γνώρισμα, ἀπὸ τὰ πολλά, τοῦ ἀ λ η θ ι ν ο ῦ ποιητῆ.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

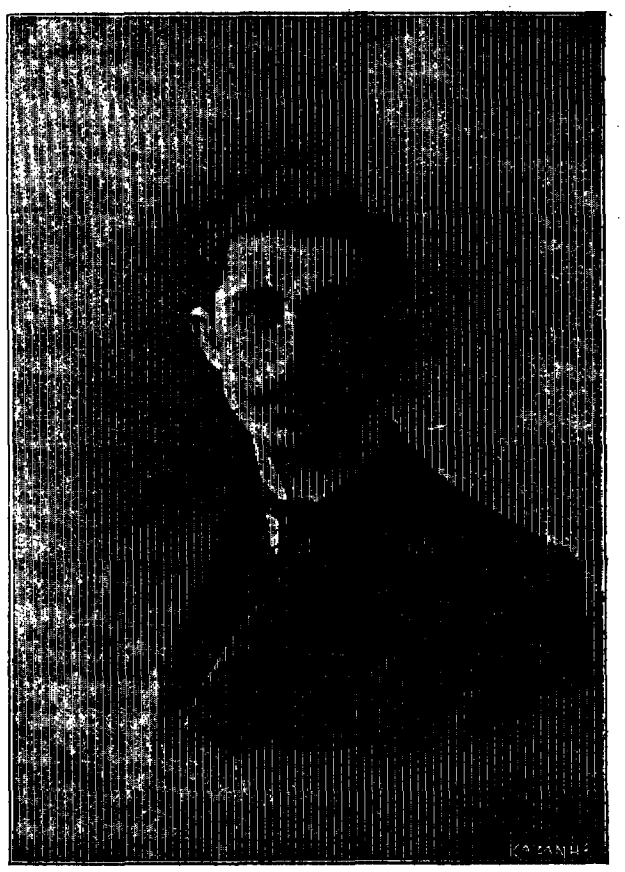

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Η ΨΥΧΗ ΤΗΣ ΦΛΟΓΕΡΑΣ

(Ἀπὸ τὰ «Τραγούδια τοῦ Ἀπρίλη»)

Ρωτᾶς καὶ μὲ ξαναρωτᾶς γλυκὸς γιατὶ 'ν ὁ ἀχός μου.
Μὴ 'ναι ἡ φλογέρα μου γλυκειά, μὴ 'ναι γλυκειὰ ἡ [καρδιά μου;
Μηδὲ ἡ φλογέρα μου εἶν' γλυκειά, μηδὲ γλυκειὰ ἡ [καρδιά μου,
μὲ εἶναι γλυκειὰ ἡ ἀγάπη σου, γλυκὰ 'ν τὰ μαῦρα [μάτια.

Ἄγουρος ὄντας εἴμουνα καὶ σπέρδικος λεβέντης
κυνήγησα 'να σταυραητὸ στὰ καταράχια τὰ ἔρμα,
καὶ τὸ κοκάλι τὸ μακρὶ, τ' ἁρπαχτικὸ ποδάρι
τ' ἄδραξα, τὸ μαστόρεψα, ρούφηξα τὸ μεδούλι,
καὶ δέκα νύχτες τ' ἄφησα κρυμένο στὸ ρουμάνι
κι ἀπέκει πῆα το στὸ βουνὶ στὴν πιὸ ἀψηλὴ κορ- [φή του,
στερνὰ τ' ἀπίθωσα σιμὰ στὴ μάϊσσα νερομάννα.
Καὶ σὰν ἐδιάβηκε ὁ καιρὸς στὰ χέρια μου τὸ πῆρα
τὸ φύσηξα, ἀχολόγησε κι ὀμπρός μου νὰ ἡ φλογέρα.

Κάνει τὰ φύλλα τῶ δεντρῶν πῶς σειοῦνται μέσ' τὰ [δάσα,
τὸ πῶς σουράνε οἱ ἀγέρηδες στὰ κορφοβούνια [ἀπάνου,
τὸ πῶς ἡ βρύση κελαϊδάει κάτου ἀπ' τὰ χορταράκια.
Δαιμονικὸ τὸ φύσημα μέσα στὰ σπήλια μπαίνει,
σὰ βούκινα τ' ἀντιλαλᾶν καὶ τὸ σκορπᾶν στοὺς [κάμπους.
Κι ἂν ἔχῃ μέσα του ψυχή, κι ἂν ἔχῃ ἀντρειὰ καὶ [νιάτα
κι ἂν ἔχῃ γλύκα καὶ καημὸ καὶ πλάνεμα κι ἀγάπη,
δικά σου εἶν' τὰ χαρίσματα κ' ἡ φλόγα του δική σου.
Κοντὸς ὁ δρόμος ὁ μακρὺς στοῦ λογισμοῦ τοὺς [κύκλους,
ὁ ἀχὸς δὲ βγαίνει δίχως σου κι ὁ νοῦς δρομάει νὰ [σὲ 'βρῃ.

Ρωτᾶς καὶ μὲ ξαναρωτᾶς γλυκὸς γιατί ν' ὁ ἀχός μου.
Μὴ 'ναι ἡ φλογέρα μου γλυκειά, μὴ 'ναι γλυκειὰ ἡ [καρδιά μου;
Μηδὲ ἡ φλογέρα μου εἶν' γλυκειὰ μηδὲ γλυκειὰ ἡ [καρδιά μου
μὰ εἶναι γλυκειὰ ἡ ἀγάπη σου, γλυκὰ 'ν τὰ μαῦρα [μάτια
τὰ μαῦρα τὰ κατάμαυρα τὰ σκότεινα τὰ μάτια.
Στὸν ὕπνο μου, στὸν ξύπνο μου, στὸ γέλοιο μου, [στὸ κλάμα,
καὶ βούλουμαι καὶ νείρουμαι καὶ λαχταρῶ καὶ θέλω
μὲ τὴν ψυχή, μὲ τὴν καρδιά, μὲ τὴ ζωή, μὲ τὸ αἷμα,
νὰ τὰ φιλήσω μιὰ βολὰ καὶ χίλιες νὰ πεθάνω,
νὰ τὰ φιλήσω ἐδῶ στὶς γῆς καὶ νὰ χαρῶ στὸν ἅδη.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΛΙΣΜΟΥ

Μεγάλες ἐποχὲς στὴν ἱστορία λέμε ἐκεῖνες ποὺ ἔχυσαν φὼς στὸ δρόμο τῆς ζωῆς κ' ἔγινν σταθμοὶ στὴν ἐξέλιξη τοῦ ἀνθρώπου. Κ' ἡ φιλοσοφία κ' ἡ τέχνη στοὺς καιροὺς αὐτοὺς δὲν εἶναι παρὰ ἕνα φὼς χυμένο στὴν ἀνθρώπινη ψυχή, ἕνα βῆμα βαθύτερα στὸ γνωρισμὸ τοῦ εἶναι μας καὶ τῆς προσπάθειας τῆς ἀνθρωπότητας. Γιὰ τοῦτο κ' ἡ προσπάθεια τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς τέχνης σὲ τέτιες ἐποχὲς στάθηκε πάντα τὸ φώτισμα τοῦ νοῦ καὶ τοῦ αἰσθήματος καὶ τὸ χαραχτηριστικὸ τῶν μεγάλων δημιουργικῶν πνευμάτων εἶναι ἡ λαγαρότητα κ' ἡ φωτινάδα. Ἐκεῖνο ποὺ στὴν ἱστορία λέμε μὲ τὰ ὀνόματα

ἑλληνισμός, ἀνθρωπισμὸς ἢ ἀνκγέννηση, αἰώνας τοῦ φωτισμού,δὲν εἶναι παρὰ τὰ κορυφώματα τῆς προσπάθειας τῆς ἀνθρωπότητας γιὰ ἐξήγηση τῆς ζωῆς κι ἀνακάλυψη τῶν νόμων της. Πάντα τὶς τάσεις κάθε ἐποχῆς ἐνσάρκωσαν καὶ καθρέφτισαν φιλοσοφία καὶ τέχνη καὶ σκοπὸς καὶ τῶν δυὸ ἤταν νὰ πιάσουν τὴ σημασία τῆς ζωῆς καὶ νὰ δόσουν τὴν ἐξήγησή της ἢ μιὰ μὲ τὸ λογικὸ ἐξέτασμα, ἢ ἄλλη μὲ τὴ ζωντανὴ εἰκόνα. Καθὼς λοιπὸν στὸ φιλόσοφο ἡ καθαρότητα τῆς σκέψης μετράει τὴ δύναμη τοῦ νοῦ του, ἔτσι στὸν ποιητὴ ἡ φωτινάδα κ' ἡ ζωντάνια τῆς εἰκόνας φανερόνει τὴ δύναμη τοῦ δημιουργικοῦ του πνεύματος. Καὶ φιλόσοφοι καὶ ποιητὲς μεγάλοι δὲ στάθηκαν βέβαια πάντα φωτινοί· οὔτε οἱ πρώτοι σὲ ὅλα τὰ σημεία τῶν συστημάτων τους, οὔτε οἱ δεύτεροι σὲ ὅλες τὶς στιγμὲς τῶν ἔργων τους καὶ τῆς ζωῆς τους. Ἀδυναμία ἀνθρώπινη νὰ μὴ μπορὴ νὰ ξεδιαλύνη ὅλους τοὺς κόμπους καὶ τὰ μυστήρια τῆς ζωῆς. Μὰ ἀπ' τὶς προσπάθειες καὶ τὰ ἔργα τῶν μεγαλων δημιουργῶν δὲ μένουν λαμπάδες στὴ ζωὴ καὶ σταθμοὶ στὸ ξετύλιγμά της τὰ σκοτινὰ σημάδια τους, ἀλλὰ τὰ φωτινά. Ὄχι ὅπου, μὴ μπορώντας νὰ ἐξηγήση φυσικὰ τὰ πράγματα, ὁ φιλόσοφος κατάφυγε στὸ ὑπερφυσικό, ἢ ὁ ποιητής, ἀδυνατώντας νὰ μὰς δόση τὴ ζωντανὴ εἰκόνα τους, τὴν ἔκρυψε στὸ σύμβολο καὶ στὸ μυστήριο, μὰ ἐκεῖ ὅπου κ' οἱ δυό, καθένας μὲ τὸν τρόπο του, πλούτισαν τὴ ζωὴ ὁ ἕνας μὲ μιὰ παραπανιστὴ ἀποχτημένη ἀλήθεια, ὁ ἄλλος μὲ τὴν παράσταση σὲ ὀμορφιὰ μιᾶς νέας ὄψης τῆς ζωῆς, μὲ τὸ ξεσκέπασμα μιᾶς νέας ἄγνωρης δίπλας τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἐκεῖ δουλεύουν τὴ ζωὴ κι ἀπάνω αὐτοῦ μετριέται ἡ ἀξία τοῦ δημιουργικοῦ τους πνεύματος. Μ' ἕνα λόγο ἔργο τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς τέχνης δὲν εἶναι νὰ μὰς σκεπάζουν τὴν πραγματικότητα σὲ σοφίσματα ἢ μυστήρια, μὰ νὰ μὰς τὴν ἐξηγοῦν, ἡ καθεμιὰ μὲ τὰ δικά της μεσα.

Κινῶντας κανεὶς ἀπὸ μιὰ τέτια ἀντίληψη, δὲ θάβρη βέβαια τὸ μεγαλεῖο τοῦ Ντάντε ὡς ποιητὴ στὰ μέρη ποὺ ἡ θεία Κωμωδία του ξεπέφτει σὲ σκοτινὲς μυστικὲς ἰδεολογίες, μὰ ἐκεῖ ποὺ πλαθει τὴ ζωὴ σὲ ζωντανὲς εἰκόνες, ξυπνώντας τὴν ἀνθρώπινη συγκίνησή μας μὲ τὸ ἀναγκαίο τῶν νόμων τῆς ζωῆς, μὲ τὸ μοιραίο ποὺ νιώθομε νὰ κυβερνάη τὴν εἰκόνα. Μὲ τὴν ἀντίληψη αὐτὴ ἡ μεγάλη δημιουργικὴ ἀξία τοῦ Φάουστ δὲν εἶναι στὰ σύμβολα καὶ στὶς ἀλληγορίες τῶν μητέρων, τῶν κλειδιῶν, τοῦ Ἐφορίωνα καὶ τῆς Ἑλένης κι ἄλλων παρόμοιων ἐξυπνων ποιητικῶν ἐφευρεμάτων τοῦ β' μέρους, μὰ στὸ βαθιὰ ἀνθρώπινο τοῦ α' μέρους τῆς τραγωδίας καὶ γενικὰ στὸ μεγάλο ἀνθρωπιστικὸ ὄνειρο τοῦ ἥρωά της. Μὲ τὴν ἀντίληψη αὐτὴ ὁ Νίτσε δὲ μπορεῖ νὰ πάρη θέση στὴ μεγάλη δημιουργικὴ γραμμὴ Ἀριστοτέλη, Σπινόζα, Κάντ, Ἔγελ καὶ Μὰρξ μὲ τὸ φανταστικὸ ἐπινόημα τοῦ ὑπερανθρώπου, μὰ μένει ἕνας μεγάλος αἰσθητιστὴς τῆς ζωῆς, μὲ δυνατὴ ὄτφρηση γιὰ τὴν ἀξία τῶν πολιτισμῶν τοῦ περασμένου, ἀλλὰ κι μὲ ἀξιοθρήνητη ἀδυναμία νὰ ἐξηγήση τὸ φαινόμενό τους. Μὲ τὴν ἀντίληψη αὐτὴ δὲν καταδικάζει κανεὶς τοὺς φίλους τοῦ Γέραρτ Ἄουπτμαν, ποὺ τοὺ συμβουλεύουν νὰ γυρίση στὸν παλιὸ ποιητικό του τρόπο, μὰ κλαίει ἀπὸ καρδιὰ τὸ δημιουργὸ τῶν «Ὑφαντῶν» καὶ τῆς «Γούνας» (Biberpelz) γιὰ τὸ θλιβερὸ πέσιμό του στάνουσια καὶ πληχτικὰ καὶ κρύα ἰδεοσυμβολίσματα τῶν «Καὶ ἡ Ἱππα χορεύει» ἢ «Τὸ ρεέμι τοῦ βασιλιὰ Κάρλου».

Κι ὅπως στοὺς μονωμένους δημιουργοὺς ἡ καταφυγὴ στὸ σύμβολο καὶ στὸ μυστήριο εἶναι σημάδι ποιητικῆς ἀδυναμίας, ἔτσι καὶ σὲ ὡρισμένες ἐποχὲς τῆς ζωῆς, ποὺ ἡ μυστικοπάθεια κ' ἡ μεταφυσικὴ κυριαρχεῖ στὴν κοινωνικὴ σκέψη, οἱ μυστικιστικὲς καὶ συμβολιστικὲς τάσεις στὴν πνευματικὴ παραγωγὴ εἶναι γνωρίσματα πῶς τὸ πνεύμα ἔχει χαμένη τὴ συνάφεια μὲ τὴν πραγματικότητα καὶ κάτω ἀπ' τὴν ἀοριστία τοῦ συμβόλου ζητάει νὰ κρύψη τὸ ἀδυνάτισμα τῆς σκέψης, τὸ χαλάρωμα τοῦ ζωτικοῦ αἰσθήματος. Ἐδὼ πρέπει νὰ ζητηθῆ κι ὁ λόγος γιατὶ ὁ συρμὸς τοῦ συμβολισμοῦ ἀπλώθηκε τὶς τελευταίες δεκαετηρίδες τόσο σὲ ὅλη τὴν Εὐρώπη. Ἡ πρόχειρη ἐξήγηση τοῦ φαινομένου εἶναι πῶς ἡ νεωτέρα γενιά, βαρεμένη τὴν παραδομένη μορφὴ τῆς τέχνης, γύρεψε νέους τρόπους ἔκφρασης τῆς ὀμορφιάς, καθὼς ἔκαμε καθάλλη ἐποχὴ πρωτίτερά της. Κάθε ἐποχὴ εἶχε βέβαια τὸν ξεχωριστό τεχνικὸ τρόπο της. Τὰ φιλολογικὰ ὅμως ρεύματα κ' οἱ τεχνοτροπίες δὲ σχηματίζονται καὶ δὲ γενιούνται ἀπ' τὸ αὐθαίρετο θέλημα ἀτόμων, μὰ ἔχουν τὴν ἐξάρτησή τους ἀπὸ τὴν καθεφορὰ κοινωνικὴ συνείδηση καὶ δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἔκφραση τῆς συνείδησης αὐτῆς σὲ ὀμορφιά. Ἡ ποιητικὴ καὶ τεχνικὴ ἐξέλιξη τῆς ἀνθρωπότητας βάδισε πάντα μαζὶ μὲ τὴν κοινωνικὴ ἐξέλιξη. Η ἱστορία γιὰ μὰς τοὺς σοσιαλιστὲς εἶναι «ἡ ἱστορία τῶν κοινωνικῶν ἀγώνων». Φιλοσοφία καὶ τέχνη εἶναι κι αὐτὲς ἕνα ἀπὸ τὰ πνευματικὰ ὅπλα καὶ σύνωρα ἕνα ἰδεολογικὸ ἔδαφος ποὺ ξεδιπλώνεται ὁ κοινωνικὸς ἀγώνας ἢ ἔστωντας μονάχα καθρεφτίζεται. Τὰ ἔργα τῶν ποιητῶν καὶ φιλοσόφων ἀχάνε ἀπ' τὸν ἀγώνα αὐτὸν κι ὁ καθένας τους, θελληματικὰ ἢ ἀθέλητα, αἰσθάνεται κ' ἐκφράζει τὴ ζωὴ σύμφωνα μὲ τὸ αἴσθημα καὶ τὰ ἰδανικὰ τῆς τάξης ποὺ ἀνήκει Ἡ τάξη ποὺ κυριαρχεῖ στὴν κοινωνία ἀγωνίζεται πάντα νὰ βασταξη τὸν κοινωνικὸ ὀργανισμὸ ποὺ τῆς δίνει τὴν κυριαρχία, ἡ τάξη ποὺ δουλεύει πολεμάει νὰ τὸν γκρεμίση. Στὴν τάξη ποὺ κυβερνάει ἡ ἀποχτημένη ἀπὸ τὴν ἐπιστήμη πεῖρα εἶναι ἀρκετὴ καὶ καμιὰ ὄρεξη δὲν ἔχει νὰ πλώση πιὸ μακριὰ τὸ γνωρισμό της. Ἡ δίψα της γιὰ τὴν ἀλήθεια εἶναι φυσικὸ νὰ σταματάη ἐκεῖ ποὺ θὰ μυριστὴ τὸν κίντυνο πῶς μιὰ καινούρια πεῖρα μπορεῖ νὰ ἀνατρέψη τὴ λογικὴ βάση τῆς κυριαρχίας της. Ἡ τάξη ποὺ δουλεύει ὅμως κι ἀγωνίζεται γιὰ τὸ λευτέρωμά της εἶναι φυσικὸ νὰ πασκίζη νὰ βρη ἕνα λογικὸ στήριγμα ἀντίθετο ἀπὸ τὸ στήριγμα τοῦ κυρίαρχου, μιὰ ἐξήγηση τῆς ζωῆς διαφορετική, ποὺ νὰ τῆς γίνεται θεμέλιο στὸν ἀγώνα της, νὰ τῆς τονόνη τὴ δύναμη σ' αὐτὸν καὶ νὰ τῆς τάζει μιὰ πιθανότητα στὴ νίκη τοῦ σκοπού της. Γι' αὐτὸ κ' εἶναι πιὸ πρόθυμη ἀπὸ τὴν κυρίαρχη νὰγκαλιάζη κάθε νέα πεῖρα. Μὲ τὸ πνεύμα αὐτὸ πολέμησε ἡ φιλοσοφία πάντα, μ' αὐτὸ προόδεψε ἡ ζωή, αὐτὸν τὸν πόλεμο ἀγωνίστηκε μαζὶ ἢ καθρέφτισε μονάχα κ' ἡ τέχνη κάθε ἐποχὴ κ' ἔτσι βόηθησε καὶ τὴν πρόοδο τῆς ζωῆς. Ὁ ἀγώνας κάθε τάξης ποὺ θέλει νὰ λευτερωθῆ ἀπ' τὴ σκλαβιὰ καὶ νὰνεβῆ ἔχει λοιπὸν αἰώνια τὴν τάση νὰ γκολπώνεται κάθε καινούριο γνωρισμό, νὰδράζη κάθε φὼς ποὺ χύνεται στὸ δρόμο τῆς ζωῆς, νὰ ζητάη νὰ καθαρίση κάθε ἄχνα καὶ σύγνεφο, ποὺ ἔχει ἀπλώσει στὸν ὁρίζοντα τοὺ πνεύματος ἡ κυρίαρχη γιὰ νὰ ὑπνωτίση τὸ στερνὸ καὶ νὰ κυβερνάη πιὸ ἄνετα. Τὸ ξεκαθάρισμα τοὺ νού, τὸ φὼς ἤταν πάντα τὸ φλάμπουρο κάθε ἐπαναστατικοὺ ἀγώνα.

Κ' ἡ σήμερα κυρίαρχη ἀστικὴ τάξη, ὅταν ἤταν κυριαρχούμενη κ' ἐπαναστατική, μιὰ ἀπὸ τὶς πρώτες ἔγνιες της εἶχε νὰ ξεθολώση τὰ νερὰ τῆς σκέψης της ἀπ' τὴν ἐπιρροὴ τῆς φεουδαλικῆς ἰδεολογίας. Γι' αὐτὸ καὶ βλέπομε τοὺς μεγάλους φιλόσοφους τοὺ *φωτισμοὺ* νὰγωνίζωνται ἐναντίο στὸ δογματισμὸ τῆς φεουδαλικῆς φιλοσοφίας, νὰ μάχωνται γιὰ τὸ καθάρισμα τοὺ νοὺ ἀπ' τὶς θρησκευτικὲς καὶ καθάλλης λογῆς προλήψεις, ποὺ στὰ δίχτια

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

Η ΚΟΥΛΙΑ ΤΑΚΡΟΠΟΤΑΜΟΥ*

Ὁ Γεσίλας ἔτρωγε μ' ὄρεξη καὶ τοὺτο χόρταινε τὴ Φρόσω. Ἡ Κούλα εἶχε ξεχάσει καὶ τὶς βρισιὲς τῆς ἀδερφῆς καὶ τότι δὲν ἔγινε τὸ θέλημα της νὰ καθήση ἡ Παναγιούλα στὸ τραπεζι. Ἄστραφτε ὁλόβολη ἀπὸ χαρὰ ὅσο ἔβλεπε τὸ καπελίνο στὸ κομὸ ἀντικρια της. Πότε νὰ τελειώση τὸ φαγὶ μονάχα, γιὰ νὰ τὸ ξαναδοκιμάση. Ἂν κ' ἡ Παναγιούλα στέκη ὀρθὴ στὴν πόρτα γιὰ ὅ,τι χρειαστῆ, ἡ Κούλα βρίσκει παντα μιὰ ἀφορμὴ νὰ σηκωθῆ νὰ τὸ κοιτάξη κι ἀπὸ τὸ πλευρό. Ἂν δὲ φοβοῦνταν μὴν τὴν ἀποπάρη πάλι ἡ Μαριώ, θα τόπαιρνε νὰ τὸ φορέση και νὰ φαη μ' ἐκεῖνο στὸ κεφάλι.

«Γεσίλα, καλῶς ἤρθες! Πάντα μ' ὑγειὰ κι ὅ,τ' πιθ'μάει ἡ καρδιά σ'!» ἄρχισε πρώτη τὶς εὐκές ἡ Φρόσω καὶ τὰ ποτήρια ἀδειάζονται.

Ὁ Γεσίλας, ἀφοὺ ἄδειασε σὲ λίγο καὶ τὸ πιάτο του γιὰ δεύτερη φορά, σήκωσε κ' ἐκεῖνος πάλι τὸ ποτήρι.

«Ὅ,τ' πιθ'μάει καὶ σένανε ἡ καρδιά σου, Φρόσω!»

Τί πιθυμάει ἡ καρδιὰ τῆς ἀδερφῆς, τὸ ξέρει αὐτὸς καλίτερα.

Τὰ μάτια τῆς στερνῆς θόλωσαν.

«Νά ζ'γε ὁ κακομοίρ'ς 'ὁ πατέρας, νὰ χαίρονταν κ' ἐκιός!»

Ἕνα ἀναστέναγμα ξέφυγε τῆς Φρόσως. Μὰ ἀναστέναγμα χαρᾶς. Τὸ πνεύμα τοῦ Θώμου Κρανιὰ πλανιέται στὸν ὀντὰ τῆς κούλιας του πιὸ ζωντανὸ ἀπ' ὅσο τὸ φαντάζεται ἡ μεγάλη κόρη του. Ὁ Γεσίλας, ἀφοσιωμένος στὸ σαπουνγὲ ποὺ ἡ Φρόσω τοῦ σωριάζει ἀπανωτὰ στὸ πιάτο του, σὰ νὰ μὴν ἄκουσε τὸ στεναγμό της.

«Ποτέ μ' δὲν ἔφαγα τέτιο χαλβά· ποιά ἀπ' οὔλες σας τὸν ἔφκιασε;»

«Μάντεψε νὰ τὸ βρῆς.»

«Ποιός ἄλλος, βέβαια, ἀπ' τ' Μαριώ.»

«Ἡ Μαριώ, ἡ Μαριώ», ἀπάντησεν οἱ δυὸ ἄλλες.

«Στὴν 'γειά σ' λοιπὸν Μαριώ!» εἶπε ὁ ἀδερφὸς καὶ τσούγκρισε μαζὶ της τὸ ποτήρι του.

Καὶ τὸ φαγὶ ἐξακολούθησε.

Μὰ ἡ Μαριὼ δὲ μπορεῖ νὰ ξαναβρῆ τὴν ὄρεξή της.

«Μὲ σύγχυσε αὐτὴ ἡ βρώμα· ἀκοὺς ἐκεῖ νὰ θέλη νὰν τὴ βάλη στὸ τραπέζι!» θέλει νὰ δικαιολογήση μέσα της τὴν ἀνορεξιά της. Μὰ ὅσο κι ἂν γυρεύη νὰ τὸ κρύψη κ' ἡ ἴδια ἀπ' τὸν ἑαυτό της, τὸ αἰσθάνεται πῶς δὲν εἶν' αὐτὸς ὁ λόγος. Μιὰ θλίψη ἀόριστη καθίζει στὴν ψυχή της καὶ δὲν τὴν ἀφίνει νὰ χαρῆ μαζὶ κι αὐτὴ τὸν ἀδερφό, ποὺ ἀστραφτει ἀπ' τὴ χαρὰ κι ἀπ' τὰ χρυσά του ἀντίκρυ της—ὁ Γεσίλας κάθισε στὸ τραπέζι, καθὼς βρεθηκε μὲ τὴ μεγάλη του στολή. Στιγμὲς τὸ κατορθώνει νὰ νικήση τὴ θλιβερὴ διάθεσή της καὶ γελάει καὶ παίρνει μέρος στὴν ὁμιλία γιὰ τὰ σπαθιὰ καὶ τὰ γαλόνια πάντα, μὰ ἄξαφνα τὸ μάτι πέφτει πάλι στὸ καπελίνο της ποὺ τὴν κοιτάζει ἀπὸ τὸν καναπέ, ποὺ τόρριξε πρωτήτερα, καὶ τὸ σύγνεφο τῆς θλίψης ξαναπλώνεται μὲς τὴν ψυχή της. Κάτι παλιό, σβυσμένο ἀναταραζεται σ' αὐτὴ καὶ τῆς θολώνει τὴ χαρὰ τῆς μέρας καὶ τῆς βαραίνει ἐπίμονα τὸ νού. Θέλει νὰ τὸ σβύση, πολεμάει νὰ τὸ διώξη, μὰ δὲ

(*) Ἡ ἀρχὴ στὸ 326 φύλλο.

τους ἤθελε νὰ τὸν κρατῆ ἡ κυρίαρχη ἰδεολογία, γι' αὐτὸ καὶ βλέπουμε τὶς αἰσθητικὲς θεωρίες τῶν ἐπαναστατῶν νὰ πολεμάνε τὸν ψευτοκλασικισμὸ στὴν τέχνη, τὴν κρύα μίμηση τοῦ ἀρχαίου κόσμου γυμνωμένου ἀπὸ τὸ ἀνθρωπιστικὸ ἰδανικό του, ποὺ μ' αὐτὸ θαυματούργησε ἡ Ἀναγέννηση, νὰ κυνηγάνε τὸν ἀριστοκρατικὸ ρωμαντισμὸ στὶς θρησκευτικομυστικιστικὲς ἀντάρες, ποὺ κρύφτηκε σὰ σὲ στερνές του τάπιες, μὴ μπορώντας νὰ κατεβῆ σὲ ξάστερο κι ἀνοιχτὸν ἀγώνα.

Ἡ ἀστικὴ τάξη νίκησε κ' ἡ ἰδεολογία της ἁπλώθηκε κυρίαρχη, ἡ πνευματικὴ παραγωγή της ἀνέβηκε σὲ μέγα ὕψος. Ὅμως κάτω ἀπ' τὴν κυριαρχία της καὶ τὸν κοινωνικὸ ὀργανισμὸ ἄρχισε νὰ σηκώνη τὸ κεφάλι της σιγὰ σιγὰ μιὰ ἄλλη τάξη, ἡ ἐργατική, καὶ μὲ τὴ δύναμή της ποὺ ὁλοένα ἀξαίνει νὰ φοβερίζη τὸ σημερνὸ ὀργανισμὸ τῆς κοινωνίας. Κ' ἔτσι ἄξαφνα, πρὶν νὰ στεριώση ἀκόμα καλὰ καλὰ τὴν ἐξουσία της, ἡ ἀστικὴ τάξη βρίσκεται στὸ ἴδιο τὸ σημεῖο, ποὺ ἦταν οἱ φεουδάλοι τοὺς καιροὺς τῆς δικῆς της ἐπανάστασης. Ἀπ' τὴν παλιὰ ἐπαναστατική της ἰδεολογία κράτησε τώρα ποὺ κυριαρχεῖ ἐκεῖνο μόνο ποὺ στηρίζει λογικὰ τὸ καθεστὼς ποὺ καθιέρωσε, τὸ ἐπαναστατικό της πνεῦμα, ἡ δίψα τῆς ἀλήθειας καὶ τοῦ φωτισμοῦ ἔσβυσαν, ἡ λαχτάρα της γιὰ καινούρια πεῖρα, ὅσο αὐτὴ δὲ βοηθάει τὴν ὕπαρξή της, ἔχει ξεθυμάνει. Ὅλα αὐτὰ πέρασαν στὴν προσπάθεια τῶν προλετάριων μεταμορφωμένα σύμφωνα μὲ τὶς ἀνάγκες τῆς δικῆς τους ἐπανάστασης. Στὴ θέση τῶν φωτιστῶν φιλόσοφων τοῦ 18ου αἰώνα στέκουν σήμερα οἱ πρόδοι τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν κι ὁ ἱστορικὸς ὑλισμός, τὰ δυὸ πελέκια τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ, ποὺ χτυπάνε καὶ γκρεμίζουν κάθε πόλη καὶ ψυμα, ποὺ μ' αὐτὰ ζητάει ὁ κυρίαρχος νὰ θολώση τὸν ἐργατικὸ ἀγώνα. Ἡ προλετάρικη ἰδεολογία ζητάει νὰ καθαρίση τὸν ἀέρα καὶ θέλει νὰ ξεπλέξει ξάστερα τοὺς λογαριασμούς της μὲ τὴν κυρίαρχη ἰδεολογία. Μὰ τούτη, μὴ μπορώντας νὰ τὰ βγάλη πέρα στὸ θετικὸ ἔδαφος ποὺ τὴν προκαλοῦν ξαναπαίζει ἀντίκρια στὸν καινούριο ἀντίπαλο τὸ ἴδιο τὸ παιγνίδι, ποὺ τῆς ἔπαιξε κι αὐτὴς ὁ παλιὸς ἐχτρὸς καὶ τώρα σύμμαχος. Ἡ φιλοσοφία ὀχυρώνεται στὴ μεταφυσική, στὸ δισταγμὸ σὲ κάθε γνωρισμὸ τῆς πραγματικότητας, ἡ ποίηση κ' ἡ τέχνη φοροῦν τὸ μελανὸ μαντύα τοῦ μυστηρίου. Ἡ φωτινάδα εἶναι κατάπτωση τῆς τέχνης, τὸ ζωντανὸ εἰκόνισμα τῆς ζωῆς ἀνέκδοτο, ὁ ρεαλισμὸς στὴν τεχνικὴ παράσταση πεζολογία. Ἡ σκοτισμένη ἰδέα, μὴ μπορώντας νὰ συμβιβαστῆ μὲ τὴν πραγματικότητα, τὴν πηδάει κι ἀδράζει τὴν προβολή της στὸ ὄνειρο καὶ στὸ μυστήριο. Ὅπως στὴ φιλοσοφία ξεθάφτεται ἡ μικροαστικὴ ἠθικὴ τοῦ Κάντ γιὰ νὰ κοιμίσει τὸν ἀντάρτη προλετάριο, ἔτσι στὴν ποίηση τὸ «γαλανὸ λουλούδι» τοῦ Νοβάλις ξανανθίζει γιὰ νὰφιονίση μὲ τὴν ἀπόκοσμη νοσταλγία του μιὰ γενιά, ποὺ, ἀδύναμη νὰ πολεμήση ἕνα θετικὸ ἀγώνα, γυρίζει στὸ μυστικισμό, καταφύγιο κάθε κοινωνικῆς ὁμάδας ποὺ ἔχει καταπεσμένο τὸ ζωτικὸ ψυχόρμητο καὶ τὴν αἴσθηση τῆς πραγματικότητας χαμένη. Κ' ἔχασε τὴν αἴσθησή της γιατὶ ἡ πραγματικότητα τρομάζει σήμερα τὴν ἀστικὴ τάξη. Ἂν θελήση νὰ ἰδῆ καὶ στὴν κοινωνία τὸ νόμο τῆς ἐξέλιξης, ποὺ τὴν ἀναγκαία του ἐνέργεια τὴ δεχτήκε στὴ φύση, θἀναγκαστῆ ἀπὸ λογικὴ συνέπεια νὰ δόση χέρι σὲ μιὰ κίνηση ποὺ ὁδηγάει στὴν ἀλλαγὴ τοῦ σημερνοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ Φορέα αὐτῆς τῆς κίνησης βλέπει τὸ λαό, βάναυσο καὶ χυδαίο στὰ μάτια της, καὶ μαζὶ μὲ τὸν Ἄτιλα φαντάζεται τὴ νίκη τοῦ ἐργάτη ἕνα μὲ τὴν καταστροφὴ κάθε πολιτισμοῦ. Μὴν ἔχοντας ὅμως καὶ τὴ μαντευτικὴ δύναμη τοῦ ποιητῆ τοῦ «Ἄττα Τρόλλ» γιὰ νὰ δεχτῆ σὰν κάτι ἀναγκαίο αὐτὴ τὴ νίκη, δὲ θέλει νὰ πιστέψη κιόλα τὴ νέα πεῖρα τῆς ἐπιστήμης πὼς ὁ βάρβαρος προλετάριος δὲ θὰ νικήση, ἂν δὲ μορφωθῆ πρώτα κ' ἐκεῖνος, κι ἂν τὸ φαντασταῖ γιὰ μιὰ στιγμὴ πὼς εἶναι δυνατὸ νὰ γίνη, οἱ τρίχες της σηκώνονται μπρὸς στὴν ἰδέα πὼς εἶναι δυνατὴ ζωὴ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο δίχως σκλάβους νὰ δουλεύουν, κ' ἔτσι στὸ σάστισμά της, στὸ φόβο της ἀπὸ τὴν ἐνδεχόμενη νίκη τοῦ σκλάβου, στὸ κυριάρχημα τῶν ἄγριων ὁρμῶν μέσα της, τρομάζει σὰν τὸ φίλο μου Ραμὰ τὴν ἐξέλιξη καὶ γυρεύει νὰ γυρίζει τὸν τροχὸ τῆς ζωῆς στὰ πίσω, φθέγγεται ἄρρητα ἀθέμιτα σὰν τὸ νεόφαντο σοφὸ κ. Πουλημένο, ἢ στοὺς ἀρχοντικοὺς θυμούς της φαντιάζεται ἕναν ἄλλο δρόμο τῆς ζωῆς ὄξω ἀπ' τὸ φυσικό της καὶ μαζὶ μὲ τὸν ποιητὴ τῆς «Παντώρας» ὀνειριάζεται ἕνα δαμαστή της ὑπεράνθρωπο. Πασκίζει μὲ ὅλα της τὰ δυνατὰ νὰ ζῆ καὶ νὰ κινιέται ὄξω ἀπ' τὴν πραγματικότητα, ἀγκαλιάζει τὴ φιλοσοφία τοῦ σκεπτικισμοῦ, χώνεται στὸν πεσιμισμὸ ὅπου τὴν ἀγγίζει ἡ ἀνάπνια τῆς προόδου, ὅλα τῆς εἶναι ἄπιαστα κι ἀξεδιάλυτα, μυστήρια, σύμβολα κάποιου ἀνέγνωρου κι ἀπόκρυφου κι ἀξήγητου γιὰ πάντα. Ὅπου ἀδύνατη μεριὰ καὶ σκοτινὴ ὄψη σὲ μεγάλους πρόγονους δημιουργοὺς τὶς ἀδράζει καὶ τὶς ἀνυψόνει σὰν τὸ ἀληθινὸ μεγαλεῖο. Τὸ ζωντανό, τὸ δροσερό, τὸ λαγαρό, τὸ φωτινό, τὸ πράγματις μεγάλο δὲν τὸ αἰσθάνεται, δὲν τὸ νοεί, γιατὶ ὁ τρόμος ποὺ ἔχει ἀπὸ τὸ φὼς κι ἀπ' τὴν πραγματικότητα τῆς ἔπνιξε τὴν ἄμεση αἴσθησή της.

*

Αὐτὴ εἶναι ἡ ψυχολογία τῆς κοινωνικῆς περιοχῆς ποὺ γένησε τὴν τεχνοτροπία τοῦ συμβολισμοῦ καὶ τοῦ μυστικισμοῦ — τοῦ νεορωμαντισμοῦ ὅπως λέγεται — ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τῆς Εὐρώπης. Ἀνάλογη κοινωνικὴ κατάσταση τῆς ἄνοιξε τὶς πόρτες καὶ στὸν τόπο μας. Ἂν ἡ κυρίαρχη τάξη ἐδῶ δὲν ἔνιωσε τὸν κίντυνο τοῦ ἐργάτη, ὥστε ὁ φόβος ἀπὸ τὸ καθαρὸ ξάνοιγμα τῶν δευτεριῶν μαζί του νὰ τὴν ἀναγκάση νὰ πιάση τόνειρο καὶ τὴ μεταφυσικὴ ἰδεολογία, ὡστόσο καμιὰ ἄλλη κοινωνία δὲν τὸ πιστεύω νἄχει χάσει τὴν αἴσθηση τῆς πραγματικότητας σὰν τὴ δική μας. Τὶς ἀφορμὲς τὶς ἀνάλυσε τόσο καθαρὰ ὁ κ. Γ. Σκληρὸς στὸ βιβλίο του «Τὸ κοινωνικό μας ζήτημα», καθὼς καὶ σὲ ἄρθρα του τυπωμένα σ' αὐτὲς τὶς στήλες, ὥστε νὰ μοῦ ἀρκῆ ἐδῶ νὰ θυμήσω ἁπλῶς ἐκεῖνα. Ὅταν ἡ αἴσθηση τῆς πραγματικότητας χάνεται, τὸ αἴσθημα ξεραίνεται καὶ θολόνει κι αὐτό, ἡ σκέψη, ὅταν δὲ μπορεῖ νὰ τὴν ἐξηγήση, ζητάει νἄβρη τρόπο νὰ τὴν ξεφύγη, σαστισμένη ἀπὸ τὴν ἀδυναμία της, καταφεύγει στὴν πρόχειρη ἄρνηση ἢ σὲ μιὰ ἀπόκρυφη ἢ ἀσαφὴ ἑρμηνεία. Μιὰ ἀπὸ δαύτες στὴν τέχνη εἶναι καὶ τὸ σύμβολο. Ἡ ὑποκίνηση τοῦ συμβολισμοῦ ἦταν ξένη βέβαια στὸν τόπο μας, μὰ ἡ πνευματικὴ κατάσταση ὥριμη νὰ τὸν δεχτῆ, ἡ ψυχικὴ διάθεση ἑτοιμασμένη νὰ πιαστῆ στὰ βρόχια του. Τὰ πρώτα κρούσματά του συμπέφτουν ὕστερα ἀπὸ τὸν πόλεμο τοῦ 97. Τὸ ἄτυχο τέλος του τί ἀπογοήτεψη δὲν ἔφερε στὰ πνεύματα καὶ ποιὰ ἀπελπισία ἀπ' τὴν ἐθνικὴ πραγματικότητα! Εἶναι φυσικὸ τὰ κοινωνικὰ ἀνταριάσματα νὰ τἀκλουθάη μιὰ ἀντίδραση, τὸ ξάναμα κι ὁ παραερεθισμὸς νὰ φέρνη τὸ χαλάρωμα τῆς ἐνέργειας καὶ τῆς σκέψης. Βλέπομε ποιὰ κρίση ἔφερε στὴ ρούσικη διάνοια ἡ τελευταία ρούσικη ἀντάρα. Οἱ χρεσινοὶ ἐπαναστάτες ξεσπᾶν τὰ ποθάρεμά τους ἱστὰ ὄργια τοῦ ἐρωτισμοῦ, ἡ ποίηση κ' ἡ τέχνη πέφτει στὰ δίχτυα τοῦ μυστικισμοῦ. Ἡ πραγματικότητα ποτὲ δὲν ξέφυγε κάτω ἀπ' τὰ

μπορεῖ δὲν τὴν ἀφίνει τὸ καπελίνο ἀπ' τὸν καναπέ. Ἡ Κούλα λαχταράει πότε νὰ πιάση στὰ χέρια τὸ δικό της, κ' ἡ Μαριὼ μόλις βαστιέται καὶ δὲν τἀδράζει καὶ τὰ δυό, νὰ τὰ πετάξη ἀπ' τὸ παράθυρο στὸ δρόμο. Δὲν τὰ ὑποφέρει νὰ τὰ βλέπη ἐκεῖ. Τὸ δῶρο τἀδερφοῦ ἦταν στολισμένο μ' ἕνα πράσινο πουλί. Ἡ γυάλινη ματιά του τῆς φαίνεται πὼς τὴν κοιτάει ἀναγελαστικά, ἡ κόκινη μυτίτσα του σὰ νἀνοιγοκλῆ καὶ νὰ τῆς ψιθυρίζη μελαγχολικά, θλιμένα:

«Τί νὰ μὲ κάμης τώρα ποῦρθα!»

«Βίβα, κορίτσια, στὴν ὑγειά μας!» τὴν ξυπνάει πάλι ἀπ' τὴ σιγή της τὸ κάλεσμα τἀδερφοῦ, ποὺ ἀδειάζει τὸ ποτήρι του, ξανάβοντας περσότερο ὁλοένα ἀπ' τὸ καλὸ φαγὶ κι ἀπ' τὴ χαρά του.

Ἡ Μαριὼ πίνει κ' ἐκείνη ἀπ' τὸ δικό της μὲ χαμόγελο βιασμένο τὴν ἀλησμονιὰ τοῦ περασμένου. Γιατὶ τὸ περασμένο σὰ νὰ θελη σήμερα νἀναστηθῆ ὁλόβολο, κάποια ὄνειρα, ποὺ τὰ θαρρούσε πεθαμένα πιὰ γιὰ πάντα, ξυπνᾶν τὴ ὥρ' αὐτὴ καὶ κλαῖν τριγύρω της, ξεσκίζοντας τὴν καρδιὰ μέσα μὲ τἀπωπετρωμένα φτερά. Ὁ ὁλάστραφτος κι ὁλόχαρος ἀξιωματικὸς πόχει μπροστά της τῆς φέρνει ἐπίμονα στὴ θύμηση μιὰ ἄλλη μορφή, ποὺ τὴ νειρεύτηκε μιὰ μέρα στὸ πλευρό της ἔτσι χαρούμενη κι αὐτὴ καὶ χρυσοστολισμένη καὶ γιὰ νὰ λέμε τὴν ἀλήθεια μὲ πόθο πιὸ θερμὸ ἀπ' ὅσο νειρεύτηκε τὸν ἀδερφό. Αὐτὴ ἡ μορφή, ποὺ τὰ σουσούμια της εἶχαν σβυστεῖ καὶ ξεθωριάσει πιὰ στὸ νού της μὲ τὸ πέρασμα τῶν χρόνων, τώρα μεμιᾶς στέκει ὁλοζώντανη μπροστά της Τὴ βλέπει ἀχνὴ καὶ μελαγχολικὴ νὰ κάθεται σὲ μιὰ ἄκρη κι ὅλ' ἡ θλίψη της βρίσκει αὐτὴ τὴν ὥρα ἐντίλαλο στὰ στήθη τῆς Μαριώς, σμίγει κι ἀναστεναζει μαζὶ μὲ τὴ δική της βαρυθυμιά. Ἡ Μαριὼ δὲν ξέρει μήπως κλαίει περσότερο γιὰ κείνη παρὰ γιὰ τὸν ἑκυτό της. Γιατί, ὅσο κι ἂν τὸ παλιὸ παιγνίδι ἀνάμεσα κούλιας καὶ κάστρου ἦταν γιὰ τὰ μάτια τοῦ κόσμου ἕνα ἁπλὸ διασκέδασμα τῆς ὥρας κ' ἕνα ἀπελπισμένο κυνήγημα συγχωρισμοῦ τοῦ μέλλοντος, ἀφοῦ ἡ ζωὴ ἔτσι τὸ θέλει, ὡς τόσο ἡ καρδιὰ δὲν ἔμενε πάντα ἀπλήγωτη. Ἂς ἔλεγαν οἱ κακὲς γλῶσσες ὅ,τ' ἤθελαν, ἡ Μαριὼ εἶχε ἀγαπήσει τὸν πιλοχία της, τὸν ξάδερφο μὲ τὸ ξανθὸ μουστάκι, ποὺ, ποιός τὸ ξέρει ποῦ, κ' ἐκείνος μαραζόνει ἀκόμα ἐπιλοχίας, ὁ πόθος της εἶχε πλεγμένη κάπια εὐτυχία μαζί του μακρύτερη ἀπὸ τοῦ φιλιοῦ τῆς ὥρας. Ὁ καημὸς αὐτῆς τῆς εὐτυχίας, ὁ χαμός της ταράζεται σὰ βουρκόλακας στὸ σαβανό του κ' ἡ Μαριὼ δὲ μπορεῖ νὰ κρατήση πιὰ τὰ δάκρυά της. Ἡ Φρόσω τὰ νομίζει δάκρυα χαρᾶς καὶ κλαίει κ' ἐκείνη στὸ πλευρό της, ἀγκαλιάζοντας τὸν ἀδερφό. Εἴτε τὰ δάκρυα τῶν δυὸ ἀδερφάδων, εἴτε τἀπκνωτὰ ποτήρια ποὺ ἄδειασε, σὰ νὰ τὸν συγκίνησαν καὶ τούτον καὶ θόλωσαν τὰ μάτια του. Ἡ Κούλα, γιὰ νὰ μὴν κλάψη κι αὐτή, σηκώθηκε καὶ βγῆκε στὸ μπαλκόνι. Μὰ ἡ λαύρα τοῦ μεσημεριοῦ ἅπλωνε τὴ σιγαλιά της στὸ βελούχι ἀντίκρια Γύρισε μέσα πάλι κι ἄρχισε νὰ σηκώνη τὸ τραπέζι μὲ τὴν ἀρφανὴ τῆς πλύστρας τοῦ πατέρα.

Ἔτσι πέρασε τὸ πρώτο γιόμα τοῦ ἀξιωματικοῦ στὴν πατρική του κούλια. Κουρασμένος ἀπ' τὸ ταξίδι κι ἀπ' τὸ φαγί, ἔπεσε νὰ ἡσυχάση στὴ μέση ἀπὸ τὴ σάλα ποὺ τοῦ ἔστρωσαν γιὰ τὴ δροσιά. Ἡ Φρόσω ξάπλωσε κι αὐτή, ἡ Κούλα πήρε τὸ καπέλο της καὶ πάει μέσα κ' ἡ Μαριὼ κάθισε μόνη στὸ παράθυρο. Δοκίμασε πρωτήτερα καὶ τούτη νὰ πλαγιάση, ἀλλὰ δὲ μπόρεσε. Ὁ νούς της γύρευε ἀέρα. Μὰ ποῦ ἀέρας μὲς τὴ φλόγα τοῦ μεσημεριοῦ! Σὲ λίγη ὥρα βαθιὰ σιωπὴ βασίλεψε τριγύρω της. Δὲν ἄκουε ἄλλο ἀπὸ τὸ ρουχνητὸ τοῦ καπετάνου καὶ τῆς Φρόσως κι ἀπ' τοὺς τζίτζικες ποὺ φλυαρούσαν στὴ μελικοκιὰ κοντὰ στὴ σκάλα. Ὁ δρόμος ἔξω ἔρημος

πόδια τῆς ρούσικης κοινωνίας ὅσο σήμερα, τὸ μέλλον τῆς ρούσικης ἐπανάστασης εἶν' ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ σκοτισμένα κοινωνικὰ προβλήματα. Ὅποιος μπορεῖ ἂς θυμηθῆ καὶ τὸ δικό μας σάστισμα ὕστερα ἀπὸ τὸν πόλεμο. Ὁ νοῦς ἔπλεε σὰ μέσα σὲ μυστήριο, σκοντάβοντας, ὅπου πάσκιζε νάβρη μιὰ ἐξήγηση, ἀπὸ ἀνεξήγητο σ' ἀνεξήγητο· τὸ παρὸν θολὸ κι ἄχαρο, τὸ μέλλον σκοτισμένο. Ἡ ἐξαρχῆς ἀνώμαλη, καθὼς τὴ λέει ὁ κ. Σκληρός, ψυχολογία τῆς ρωμαΐκης κοινωνίας φτάνοντας στὸ κατακόρυφο ἀπὸ περιστατικά, ποὺ δὲ μπορεῖ νὰ τοὺς συλαβῆ τὴν ἔνοια, στὴ σφαίρα τῆς τέχνης ρίχνεται γιὰ παρηγοριὰ στὸνείρασμα κι ἀδράζει μιὰ καταφυγὴ ποὺ τῆς προσφέρνεται ἕτοιμη ἔξωθε. Μὰ τὴν καταφυγὴ αὐτὴ τὴν ἄφραξαν τὰ πιὸ ἀδύνατα πνεύματα, θὰ μοῦ πῆ κανένας; Τί φυσικότερο ἀπ' αὐτό! Ὁ δυνατότερος ἀντέχει πιότερο σὲ κάθε ἀρώστια. Μὰ τὸ κοινὸ δὲ δέχτηκε τὶς νέες τάσεις παρὰ μὲ εἰρωνία μονάχα; Ἀλλὰ ξέρομε πὼς οἱ ἰδέες μιᾶς κοινωνίας ἀλλάζουν ὑστερότερα ἀπὸ τὸ εἶναι της κ' ἡ σχέση ἀνάμεσα κοινωνικοῦ εἶναι καὶ κοινωνικῆς συνείδησης δὲν εἶναι τόσο ἁπλὴ κ εὐκολοξήγητη. Ἡ κεφαλαιοκρατικὴ κοινωνία στὴν Εὐρώπη ἀγανάχτησε στὴν ἀρχὴ μὲ τὴ φιλοσοφία τοῦ Νίτσε, κι ὅμως ὁ ποιητὴς τοῦ Ζαραθούστρα δὲν ἔκαμε τίποτε περσότερο ἢ λιγότερο παρὰ νὰ δόση μιὰ ἠθικὴ ἀπολογία στὸ εἶναι τῆς κεφαλαιοκρατίας. Τὸ ἠθικὸ ἀξίωμα *πέραθε ἀπ' τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό*, τὸ κήρυγμα τῆς *σκληράδας* καὶ τῆς *θέλησης γιὰ ἐξουσία* τί ἄλλο εἶναι παρὰ ἡ ἰδεολογικὴ ἔκφραση τοῦ ὑλικοῦ Εἶναι τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ ὀργανισμοῦ τῆς κοινωνίας, τῆς ἐξουσίας τοῦ πλούτου ποὺ στηρίζεται στὴν ἐκμετάλεψη τῆς ἐργασίας; Ὁ ἴδιος πάλι ποιητὴς τοῦ ὑπεράνθρωπου δὲ μίσησε λιγότερο τὴν κυρίαρχη τάξη ἀπὸ τὸν *ὄχλο*, ὅπως βλέπει κι ὀνομάζει τὸ λαό. Εἶδε τὸν πολιτισμὸ αὐτῆς τῆς τάξης κατώτερο ἀπ' τὸν ἑλληνικὸ κι ἀπὸ τῆς Ἀναγέννησης, μὰ μὴ μπορώντας νάβρη τὴ φυσικὴ ἐξήγηση τοῦ φαινομένου, ἀδυνατώντας νὰ νοήση τὸ ξετύλιγμα τῆς ζωῆς σὲ μιὰ γραμμὴ ἴσια, τὸ φαντάστηκε σὲ κύκλους, ἔχασε τὴ λογικὴ σειρὰ κ' ἔπεσε στὶς φαντασιοκοπίες τῶν ὑπερανθρώπων, καθιερόνοντας ἔτσι τὴ θέληση τοῦ ἀτόμου ὡς κύριο συντελεστὴ στὴν ἐξέλιξη τοῦ κόσμου. Δίχως νὰ τὸ θέλη, ἀπὸ ἀσυνείδητη κυριαρχία τῶν ἀταβιστικῶν του ὁρμῶν μέσα του ἔδοσε μιὰ ἠθικὴ δικαιολογία στὴ συνείδηση τῆς σημερνῆς κοινωνίας κ' ἕνα ὅπλο ἰδεολογικὸ στὴν κεφαλαιοκρατία. Μ' ἕνα λόγο σάρκωσε στὶς φιλοσοφικές του τάσεις τὴ συνείδηση τῆς κυριαρχούσας τάξης καὶ μὲ τὰ φιλοσοφοποιητικά του πλάσματα ἔγινε ἕνας ἀπ' τοὺς δασκάλους τοῦ νεορωμαντισμοῦ τῆς ἐποχῆς μας.

(Στάλλο φύλλο τελειώνει)

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

«*ΝΕΑ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΑΘΗΝΩΝ κατὰ κώμας ἢ συνοικίας ἀρχαίας καὶ νεωτέρας ὑπὸ* **Ἀθαν. Σ. Γεωργιάδου** *νομομηχανικοῦ ἐπὶ τοῦ σχεδίου τῆς πόλεως καὶ τῶν δημ. κτιρίων*».

Τὸ βιβλίο αὐτὸ τοῦ κ. Γεωργιάδη περιέχει τὴν ἔκθεσή του «περὶ τῆς διαιρέσεως τῆς πόλεως Ἀθηνῶν κατὰ τμήματα καὶ ὑποδιαιρέσεως αὐτῶν κατὰ κώμας ἢ συνοικίας ἀρχαίας καὶ νεωτέρας». Τὸ Δημοτικὸ Συβούλιο τῆς Ἀθήνας ἔδωσε τὴν ἔγκρισή του γιὰ τὴν καινούρια αὐτὴ διαίρεση, καὶ τὸ Ὑπουργεῖο ἐπικύρωσε τὸ ψήφισμα τοῦ Δημοτικοῦ Συβούλιου μὲ Βασιλικὸ Διάταγμα.

Ἡ ἔκθεση αὐτὴ ἔγινε, κατὰ τὸν κ. Νομομηχανικό, γιὰ ν' ἀλλάξουν οἱ ὀνοματοθεσίες ποὺ γνωρίζονται σήμερα οἱ διάφοροι μαχαλάδες τῆς Ἀθήνας, «αἵτινες καίτοι χυδαιότατα οὖσαι καὶ καταισχύνουσαι (!) τὴν παναρμόνιον καὶ μεγαλοπρεπῆ Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἐγένοντο οὐ μόνον ἀποδεκταὶ ὑπὸ τῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ λίαν πιθανόν (!) θέλουσι καθιερωθῆ καὶ καταστῆ μόνιμοι ἐν τῷ μέλλοντι χρόνῳ, ἀκηδίας ἕνεκεν» (!..)

Καὶ μόλις ὁ λόγος γιὰ προγονισμό, ἀμέσως ἀμέσως ὅλα ἕτοιμα καὶ τελειωμένα. Ἐδῶ ποὺ κάθε πρόοδο σκουντάβει σὲ μύρια ἐμπόδια, ποὺ κάθε ἀλλαγὴ βρίσκει χίλιες δυσκολίες, ποὺ τὸ *καινούριο* γιὰ νὰ καθιερωθῆ ἀπὸ τὴν Πολιτεία πρέπει νὰ *παλιώση* πρῶτα, — μόλις τοὺς ἀγγίξει κανένας τὴν ἑλληνοπρεπῆ τους φλέβα, ὅλα βολέβουνται στὴ στιγμή.

Καὶ τὰ Πιθαραδικα, τὸ Γκαζοχῶρι, τὰ Πετραλωνα, τὸ Βαθρακονῆσι, ἡ Γαργαρέττα, ἡ Κασίδα, ὅλοι αὐτοὶ οἱ μαχαλάδες τῆς Ἀθήνας, ποὺ κρύβουν πίσω ἀπὸ τὸ σύχρονο ὄνομά τους, μια ἱστορία, μια παράδοση, μιὰ πολύχρονη συνήθεια, σβύστηκαν δίχως λόγο κανένα σοβαρό, καὶ στὸν τόπο του, ξεφύτρωσαν ὁ Ἄρειος Πάγος, ἡ Ἀκαδημία τοῦ Πλάτωνος, ἡ Βασίλειος Στοά, τὸ Δίπυλον, ὁ Κεραμεικός, ὁ Κολωνός, τὸ Κυνόσαργες, ἡ Καλιρρόη, ἡ Μελίτη, ἡ Σικελία καὶ τὰ τέτοια.

Καὶ τοῦτο γιατὶ οἱ διάφοροι τόποι μὲ τὸ πέρασμα τοῦ καιροῦ λέει «ἀπώλεσαν τὴν ἀρχαΐκὴν αὐτῶν ὀνομασίαν μετονομασθέντες εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχεν ὑπὸ τοῦ πρώτου τυχόντος». Ἄνθρωπος ποὺ γράφει τέτοια λόγια, πόσο ἄμαθος, πόσο ἀκαλλιέργητος, πόσο ἀνιστόρητος, πόσο ἀνεπιστήμονας πρέπει νὰ εἶναι! Αὐτὸς ποὺ περιφρονητικὰ ἀνφέρνεται «ὁ πρῶτος τυχόν», εἶναι ὁ λαός μας, ποὺ ἔδωσε σύφωνα μὲ μια παράδοση καὶ μιὰ ἱστορικὴ αἰτία τὰ σύχρονα, τὰ καθιερωμενα ὀνόματα στὶς συνοικίες. Κ' ἔπρεπε νὰ ξέρη ὁ κ. Νομομηχανικός, ἔπρεπε νὰ ξέρη ὁ Δῆμος, ὁ Ὑπουργός, ὁ Βασιλιᾶς, πὼς αὐτὴ ἡ αὐθαίρετη ἀλλαγή, ὁ ἐξευγενισμὸς τάχατες, εἶναι πράμα ἀντιεπιστημονικὸ καὶ ἀντιλαϊκό, μιὰ βρισιὰ κατάμουτρη στὴν κοινὴ συνείδηση, στὴν ἱστορικὴ συνήθεια ποὺ καθιέρωσε τὰ ὀνόματα.

Ποιός θὰ ψάξη νὰ μᾶς βρῆ τί κρύβεται κάτου ἀπὸ τὸ ὄνομα Πετράλωνα καὶ Γαργαρέτα καὶ Βαθρακονῆσι, ποιά ἐποχὴ καὶ ποιά ἱστορικὴ κλωστὴ μὲ τὰ περασμένα; Ποιός θὰ κοιταξη νὰ συνεδέση τὶς διάφορες ἱστορικὲς ἐποχές, ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ἴσα μὲ τὸ μεσαιῶνα καὶ δῶθε, γιὰ νὰ ξηγήση τὴν ἀφορμὴ τῆς καθε ὀνοματοθεσίας καὶ τὸν καιρὸ τῆς ἀλλαγῆς της, καὶ τὴν ἱστορικὴ αἰτία τῆς ἀλλαγῆς ποὺ πάντα βέβαια ἡ πηγή της θὰ εἶτανε στοῦ λαοῦ τὴ συνείδηση, κι ὄχι στῶν δασκάλων τὴν ἀνιστόροπη προγονομανία;

Ἐκεῖνος θὰ ἔκανε ἔργο ἄξιο, καὶ κεῖνος θὰ ἀπόδειχνε στὸν κ. Νομομηχανικὸ καὶ συντροφιὰ πὼς τὰ ὀνόματα δὲ θ' ἀλλαξουνε μ' ὅσα κι ἂ γινήκανε, πὼς ὅσο «κακέμφατα καὶ χυδαῖα» — κατὰ τὴ σοφή του γνώμη — κι ἂν εἶναι, θὰ μείνουνε πάντα ἔτσι, γιατὶ ὁ λαος ἔτσι τὰ ἔμαθε κ' ἔτσι τὰ συνήθισε κ' ἔτσι τὰ γράφει, καὶ τοῦτο ἀποδείχτηκε ὁλοφάνερα ἴσαμε σήμερα γενικώτερα στὸ ζήτημα τῆς γλώσσας ποὺ μιλᾷ. Ὀγδόντα χρόνια ἀγωνίζουνται οἱ δασκάλοι νὰ τοῦ σηκώσουνε τὴ γλώσσα, μὰ ὁ λκὸς χαμπάρι δὲν ἔχει. Ἀκολουθᾷ τὸ δρόμο του, πλουτίζει τὴ δημοτική του καὶ προχωρεῖ ὁλοένα μπροστά. Κ' ἐπειδὴ φροντίσανε νὰ τὸν κρατάνε κοιμισμένο κι ἀμόρφωτο, γι' αὐτὸ δὲν ἔνιωσε ἴσαμε σήμερα τὴν ἀδικία ποὺ τοῦ κάνουνε. Γιατὶ ἂν εἶχε συνείδηση τῆς ἀδικίας αὐτῆς, θὰ σηκωνόταν νὰ μπαγλαρώση τοὺς κωμικοδάσκαλους, καὶ τοὺς πολυποίκιλλους θαμαστές τους, ποὺ εἶναι χωμένοι σὲ κάθε δημόσια περεσία, γιὰ νὰ δηλητηριάζουνε μὲ τὶς λόξες τους, τὴν ἀγνὴ καὶ ἁπλὴ καὶ ζωντανὴ πλούσια λαλιὰ του.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ

καὶ φλογισμένος. Ἡ Μαριὼ συνέχισε τὶς θλιβερές της σκέψεις, ἀφίνοντας τὸ βλέμμα πλάνο στὰ βουνά, ποὺ, σκεπασμένα μὲ τὴ μεσημεριάτικη ἄχνα τους, πυρώνοντ̀αν μακριὰ στὸ βάθος στὸν ἥλιο τοῦ Ἀλωνάρη. Ὡς ποὺ ἀποκοιμήθηκε κι αὐτὴ σκυμένη στὸ περβάζι τοῦ παραθυριοῦ.

* * *

Ὅταν ὕστερ' ἄνοιξε τὰ μάτια πάλι, ἡ ἄχνα εἶχε σκορπιστεῖ κι ἀπ' τὰ βουνὰ κι ἀπ' τὴν ψυχή της. Περσότερο τὴν ἔσφιγγε ἕνα βάρος στὸ κεφάλι, τὸ ἴδιο ποὺ παραπονέθηκαν πὼς εἶχαν κ' ἡ Φρόσω κι ὁ Γεσίλας, σὰν ξύπνησαν κι αὐτοὶ σὲ λίγο.

«Μὴν ξαναπάρτε κρασὶ ἀπ' τὸν ἴδιον· τὸν κερατά, τοῦ βάνει σπίρτο», εἶπε ὁ ἀδερφός, ἐνῶ σηκώθηκε ἀπ' τὸ στρῶμα του καὶ κάθισε στὸν κανναπέ.

Ἡ Παναγιούλα ἦρθε μέσα νὰ σηκώση τὰ ρούχα ἀπὸ τὸ πάτωμα.

«Ἄσ' τὰ σ'κτιά καὶ σύρε βγάλε πρώτα ἕνα σατίλι κρύο νερό· ἄϊντε, γειά σου!» εἶπ' ὁ ἴδιος τῆς στερνῆς, χασμουριούμενος καὶ ντερωνόμενος φαρδιὰ πλατιά.

«Ἄϊντε γλήγορα· τὰ σηκώνω γὼ τα ρούχα», πετάχτηκε ἀπ' τὴν ἄκρη ἡ Φρόσω, ἀκούοντας τὴν ἐπιθυμία τοῦ ἀδερφοῦ.

Καὶ ντερώθηκε καὶ χασμουρήθηκε κ' ἐκείνη.

«Ἄϊντε, τσακίσου!» πρόστεσε κ' ἡ Μαριὼ καὶ μπῆκε στὴν ἄλλη κάμαρα νὰ βάλη τὸ μπρίκι στὴ φωτιὰ γιὰ τὸν καφέ

Ἡ Κούλα ἔλειπε ἀπ' τὴν κούλια· εἶχε πάρει τὸ καπέλο της καὶ πάει νὰ τὸ δείξη στὴ γειτονιά.

«Γεσίλα, ἦρθε τὸ νερό», εἶπε ἡ Φρόσω στὸν ἀδερφό, ποὺ περιμένοντάς το τεντώθηκε στὸν κανναπὲ καὶ μισόκλεισε τὰ μάτια.

«Ἀ μπράβο, ποῦ'ν το;»

«Ὄξω στὸ νεροχύτη.»

Ὁ Γεσίλας βγῆκ' ἐκεῖ, στὴν κορφὴ τῆς σκάλας, καρσὶ στὴν πόρτα τοῦ νοντά, ποὺ ἦταν ὁ νεροχύτης.

«Ἔλα, ἄδειασέ μ' το στὸ κεφάλι· ἀγάλι' ἀγάλια ὅμως, μὴ μὲ κάμης λούτσα», εἶπε στὴν Παναγιούλα, ποὺ καρτερούσε κεῖ μὲ τὸ νερό, κ' ἔσκυψε στὸ νεροχύτη.

Ἡ Παναγιούλα ὑπάκουσε· δὲν εἶχε ἀδειάσει ὅμως ὅλο τὸ νερό, ὅταν ἄξαφνα βρόντος σπαθιῶν ἀκούστηκε κάτω μπρὸς στὴ σκάλα.

«Στοκτάρχα, τώρα μοῦ ξύπνησες; πάει ἔξ' ἡ ὥρα», φώναξε μιὰ φωνὴ ἀπὸ κεῖ.

«Καλῶς τὸ Νάκα, ἔλα, ἔλ' ἀπάνω», φώναξε κι ὁ Γεσίλας, ποὺ γνώρισε τὴ φωνή. Τὰ νερὰ ἔτρεχαν στὰ μάτια του καὶ δὲ μπορούσε νὰ τἀνοίξη.

Τὰ βήματα ἀνέβαιναν τὴ σκάλα.

«Ποιός ἄλλος εἶναι;» ρώτησε ὁ Γεσίλας, σὰν ἄκουσε πὼς τὰ πατήματα ἦταν περσότερα ἀπὸ δυό.

«Μάντεψέ τον!» ἀπαντήσε μιὰ ἄλλη φωνή.

«Μωρέ, ὁ Κουλουμπέρδας...! Δό μ' ἐδῶ τ' μπόλια».

Ἡ Παναγιούλα τοῦ τὴν ἔδοσε κι ὁ Γεσίλας σκούπισε τὸ προσωπο

«Πῶς βριθ'κες βρὲ Τιμολέο δώ; Δὲν ἦσ'να στ'ν Κέρκυρα;» εἶπε ξανὰ ὁ Γεσιλας, ἀνοίγοντας τὰ μάτια

«Εἴμαστε μεῖς γιὰ μακαρούνια καὶ πολιτέτες; πήγα νὰ σκάσω γιὰ πλευρό», ἀπαντήσε ὁ πρῶτος.

«Καὶ γιὰ τζουρνα...» πρόσθεσε ὁ ἄλλος ἀξιωματικός.

«Ἔλατε, μπάτε μέσα ἔμαθα εἶν' ἐδῶ κι ὁ Σκλέπας, οὔλοι, οὔλοι ἐδώ. Τ' ἔχει, μωρὲ νὰ γένη...!»

«Θὰν τὸν κάψωμε τὸν τόπο!» εἶπε ὁ προσφω-

Ο "ΝΟΥΜΑΣ,,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 8.— Γιὰ τὶς Ἐπαρχίες δρ.
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τρίμηνες (2 δρ. τὴν τριμηνία) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομή του.

10 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλή, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδερόδρομου Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλή).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

Στὰ Χανιὰ (Κρήτη) στὸ Πραχτορ. Ἐφημερίδων στοῦ κ. Ἀλικιώτη).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Οἱ Πρόεδροι καὶ πάντα οἱ πρόεδροι. — Τί ζητοῦμε; — Οἱ σωτῆρες μας! — Ἐπιστράτευση συντεχνιῶν.— Ζητεῖται Ὑπουργός.

Οἱ ΠΡΟΕΔΡΟΙ τῶν συντεχνιῶν τὴν παρατραβήξανε τὴν κωμωδία τους καὶ καιρὸς πιά. τώρα τὰ Λαμπρόσκολα, νὰ μᾶς ἀφίσουν ἥσυχους καὶ νὰ κοιτάξουν τὴ δουλειά τους. Ἀρκετὰ ὑπομνήματα στείλανε στὴν Κυβέρνηση κι ἀρκετὲς φορὲς τὰ γλυκοκουβεντιάσανε μὲ τὸν κ. Θεοτόκη καὶ παραρκετὲς δὰ φορὲς τρίξανε τὰ δόντια τους, μὲ κίντυνο νὰν τοὺς πέσουν καὶ νὰ μείνουνε ψαφούτηδες. Τὸ καλὸ τὸ παληκάρι δὲν τὸ βγάζει τὸ σπαθί του ἀπὸ τὸ θηκάρι ἂν πρόκειται νὰν τὸ ξαναβάλει ἀμάτωτο καὶ τὴ γροθιά του δὲν τὴ σηκώνει κανεὶς ἂν πρόκειται νὰ τὴν κατεβάσει σὲ λίγη ὥρα ἥσυχα ἥσυχα καὶ νὰν τὴ βάλει εἰρηνικὰ στὴν τσέπη του. Οἱ Πρόεδροι κτλ. μιὰ γροθιὰ τρομερὴ καὶ φοβερὴ σηκώσανε στὸν ἀέρα καὶ καρτεροῦμε τώρα ὅλοι μας νὰν τοὺς χεροκροτήσουμε σὰ θὰ τὴν ξαναβάλουνε στὴν τσέπη τους. Καὶ πιὸ σίγουρος ἀπὸ ὅλους μας γι' αὐτὸ εἶναι ὁ κ. Θεοτόκης ποὺ θὰ ξεκαρδίζεται διαβάζοντας τὰ τρομαχτικὰ μανιφέστα τους.

★

ΖΗΤΑΜΕ λοιπὸν ἐπανάσταση; Οὔτε τὴ ζητᾶμε, οὔτε μποροῦμε μεῖς νὰν τὴ φέρουμε. Ὅ,τι εἶναι νὰρθεῖ, θὰρθεῖ μοναχό του, θὰν τὸ φέρει ἡ ΑΝΑΓΚΗ, θὰν τὸ φέρει τὸ Κακὸ ποὺ ὅσο πάει καὶ παραγίνεται. Ἐμεῖς ἕνα μοναχὰ ζητάμε: ΣΟΒΑΡΗ ΔΟΥΛΕΙΑ. Καὶ τέτιο πράμα δὶν τὸ βλέπουμε νὰ γίνεται, οὔτε μέσα στὴ Βουλή, οὔτε ὄξω ἀπὸ τὴ Βουλή. Οἱ Πρόεδροι ἕνα μοναχὰ ζητήσανε· νὰ γίνει γιὰ δαύτους κουβέντα στὸν τύπο καὶ νὰ περάσουνε γιὰ μεγάλοι ἄντρες· καὶ τὸ πετύχανε. Μποροῦνε λοιπὸν πιὰ νὰ μᾶς ἀφίσουν ἥσυχους.

★

ΤΟ «ΜΕΛΛΟΝ» σ' ἕνα ἄρθρο του τῆς περασμένης Κεριακῆς, μὲ τὸν τίτλο «Τὸ φιάσκο τῶν Προέδρων» μᾶς ἀπόδειξε τετραγωνικὰ γιατί οἱ Πρόεδροι δὲν ἀντιπροσωπεύουν τὸ λαὸ καὶ γιατί ὅλος ὁ ἀγώνας τους εἶναι δίχως νόημα καὶ γίνεται μοναχὰ γιὰ τὴ ρεκλάμα.

Παίρνει δυὸ προέδρους ἀπὸ τὸ σωρό, τὸν Παπαφώτη καὶ τὸν Καπερώνη, καὶ μᾶς τοὺς ἀποδείχνει φορομπῆχτες χειρότερους ἀπὸ τὴ Βουλή. Ὁ Παπαφώτης, λέει, φωνάζει πὼς ὅλα ἀκριβάνανε στὴν Ἑλλάδα καὶ δὲ μᾶς ξηγάει πῶς τὰ 10 δράμια κατνό, ποὺ πρὸ 20 χρόνια εἶχαν ὀχτὼ λεφτά, πουλιοῦνται σήμερα σὲ τσιγαρέτα, 60—70 λεφτά. Σ' αὐτὰ τὰ δέκα δράμια ἔβαλε τὸ Δημόσιο μιὰ δεκάρα φόρο καὶ βρῆκε τὴν εὐκαιρία ὁ Παπαφώτης καὶ οἱ συνάδερφοί του νὰ βάλουν ἄλλη μιὰ δεκάρα, γιὰ νὰ πλουτίσουνε. Κι ὁ Καπερώνης, λέει, πρέπει νὰ μᾶς ξηγήσει πῶς ἀφοῦ κατέβηκε ὁ καφὲς ἀπὸ 5 50 σὲ 3.50 δρ. ἡ ὀκά, ἀνέβασε τὸν καφὲ στοὺς καφενέδες του εἴκοσι λεφτὰ τὸ φλιτζάνι κ' ἔτσι ἀπὸ κάθε καφέ, ποὺ τοῦ κοστίζει μιὰ πεντάρα, κερδίζει εἴκοσι λεφτά.

Νὰ κατεβάσει τοὺς φόρους του τὸ Δημόσιο, μὰ νὰ δώσουν πρῶτοι τὸ παράδειγμα οἱ Πρόεδροι καὶ νὰ πάψουνε νὰ φορολογοῦν τόσο ἐλεεινὰ τοὺς ραγιάδες τους.

Κοὶ τοῦτο τὸ χαριτωμένο ἀπὸ τὸ «Μέλλον»:

Ὁ Καπερώνης ζητάει νὰ κλειστοῦνε τὰ Γυμνάσια, Πρωτοδικεῖα, Εἰρηνοδικεῖα κτλ. γιὰ νὰρθοῦν ὅλοι οἱ Ρωμιοὶ νὰ καθίσουνε στοὺς καφενέδες του.

★

ΑΥΤΟ πάλι μὲ τὴ «Διαδήλωση» ποὺ τὴν τελαλάνε τόσον καιρὸ τώρα καὶ ποὺ δὲν ἀποφασίζουνε νὰ τὴν κάνουνε, μᾶς φαίνεται, ἔτσι πῶς νὰν τὸ ποῦμε, σὰν μπαμπουλας παραπολὺ παιδιάστικος. Οἱ Πρόεδροι λ. χ. φοβερίζουν τὴν Κυβέρνηση πὼς ἂ δὲ τοὺς κάνει τὸ καὶ τὸ ποὺ ζητάνε θὰναγκαστοῦνε νὰ καλέσουν τὶς συντεχνίες στὰ ὅπλα, νὰ κάνουνε δηλ. ἕνα εἶδος «ἐπιστράτευση». Καὶ ἡ Κυβέρνηση καμώνεται πὼς παίρνει στὰ σοβαρὰ τὴ φοβέρα, πὼς μελετάει τὸ «ultimato» ποὺ τῆς δώσανε, πὼς θὰ συμορφωθεῖ μ' αὐτὸ—κ' ἔτσι περνάει ὁ καιρός, ὅσο ποὺ τὰ κατάφερε ἡ Κυβέρνηση τοῦ Θεοτόκη νὰ παραιτηθεῖ κ' ἔτσι νὰ καθήσουμε μεῖς καλὰ καὶ οἱ Ροβεσπιέροι τῶν συντεχνιῶν καλύτερα.

★

Η ΝΑΥΤΙΚΗ ἐπιτροπὴ ἀνακάλυψε πὼς ναυτικὸ δὲν ἔχουμε, πὼς πρέπει νὰ λιγοστέψουν οἱ ναῦτες, πὼς οἱ μισοὶ ἀξιωματικοὶ καὶ ὑπαξιωματικοὶ εἶναι περιττοὶ καὶ παίρνουνε χαράμι τοὺς μισθοὺς καὶ τὰ γαλόνια, πὼς πολλὰ καράβια μας πολεμικὰ εἶναι ὁλωσδιόλου ἄχρηστα, πὼς πετιοῦνται κάθε χρονιὰ τόσα καὶ τόσα ἑκατομμύρια στὴ θάλασσα, πὼς...πὼς...κτλ.

Ἕνα μοναχὰ δὲν ἀνεκάλυψε: Πῶς καὶ ποῦ θὰ βρεθεῖ ὁ Ὑπουργὸς ποὺ θἄχει τὸ κουράγιο νὰ κάνει ὅλ' αὐτὰ καὶ νὰ μᾶς σώσει ἀπὸ τὸ ξεχαρβαλωμένο ναυτικό μας. Μέσα στὴ Βουλή, γιὰ τὴν ὥρα, κανένναν τέτιονε δὲ βλέπουμε.

ΤΟΥ ΜΑΡΤΗ

Πάλε ὁ Μάρτης ἔφτασε,
Ἀγάπη μου γλυκειά,
Ἀνθοῦν τὰ ἔρημα κλαδιὰ
Καὶ λυόνουνε τὰ χιόνια,
Πάλε θὰ ἰδοῦμε σπίτι μας
Ἐρωτικὴ φωλιὰ
Νὰ χτίζουν τὰ γοργόφτερα
Καὶ ξένα χελιδόνια.

Θὰ μᾶς ξυπνοῦν τὴ χαραυγὴ
Μ' ἀκούραστη λαλιὰ
Τὰ ποθεινά μας ὄνειρα
Θὲ νὰ συχνοθυμοῦνε,
Καὶ θὰ μᾶς θρέφει τὴν καρδιὰ
Ἐλπίδα μυστικιὰ
Πὼς μιὰν ἡμέρα σὰν αὐτὰ
Κ' ἐμεῖς θ' ἀνταμωθοῦμε.

Μὲς τὴ γλυκειὰ καὶ εὔρωστη
Τῆς φύσης ἀγκαλιὰ
Ὑπ' ἀγγελούδια ἀθώρητα
Θὲ νὰ μᾶς τριγυρνοῦνε
Ἐκεῖ θὰ λάβουνε ζωὴ
Τσ' ἀγάπης τὰ φιλιὰ
Καὶ οἱ κοιμοὶ τοῦ ἔρωτα
Θὲ νὰ λησμονηθοῦνε.

Κέρκυρα-Ποταμὸς

ΣΠΥΡΟΣ ΠΕΡΟΥΛΗΣ

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

„ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ"

Πουλιοῦνται 2 δραχμὲς στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ».

νημένος πρὶν ὡς Κουλουμπέρδας.

Ὁ Γεσίλας ἀποσκουπίστηκε κι ἀγκαλιάστηκε καὶ φιλήθηκε μὲ τοὺς συναδέρφους του. Ἤταν συμμαθητές του βγαλμένοι τὸν περασμένο χρόνο ἀπ' τὸ σκολειό.

Στὸ μεταξὺ ἡ Φρόσω, ἀκούοντας ὄξω τὶς φωνές, πρόφτασε καὶ σήκωσε ἀπ' τὸ πάτωμα τὰ ρούχα μὲς τὸν ὀντὰ καὶ πέρασε στὴν ἄλλη κάμαρα νὰ βάλη τὶς παντόφλες της καὶ νὰ σιάξη λίγο τὰ μαλλιά.

Ὁ Γεσίλας μὲ τοὺς φίλους του μπήκαν στὴ σάλα.

«Μὲ τὴ μεγάλη σου στολὴ σὲ βρήκαμε», εἶπ' ἕνας ἀπὸ τούτους, χτυπώντας μὲ τὴν ἄκρη τοῦ σπαθιοῦ του τὰ βρακολούρια τοῦ Γεσίλα, ποὺ κρέμονταν λυτὰ κάτω ἀπ' τὴν πουκαμίσα του.

«Σοῦ πὰν καλά, μωρέ; Ἔλα, ντύσου νὰ σὲ ἰδοῦμε· γι' αὐτὸ ἤρθαμε», πρόστεσε ὁ ἄλλος.

«Τώρ' ἀμέσως· σταθῆτε μιὰ στιγμή... Μαριώ, Μαριώ ..!»

«Τὰ σκ'τιά μ', νὰ ντ'θῶ· τὴ γκυλότα μου καὶ τὴ λ'νή μου τὴ μπλούζα», τῆς γύρεψε ὁ Γεσίλας

«Ποιά, ποιά γλελότα;... πῶς τ'ν εἶπες;» ρώτησε ξαφνισμένη ἡ Φρόσω.

«Τὸ κοντό μου παντελόνι, διάολε! πῶς θέλεις νὰ σ' τὸ πῶ; Πὲς τ'ς Μαριώς, αὐτήνη ξέρει, φώναξε ἀνυπόμονα ὁ Γεσίλας.

Ἡ Φρόσω πήγε καὶ τάφερε ἀπ' τὸ χειμωνιάτικο.

«Μὰ γιατί δὲ φορεῖς καὶ τὸ λ'νό σ' τὸ παντελόνι», εἶπε στὸν ἀδερφὸ ἐνῶ τοῦ τάδινε.

«Τί κάταστρος θελεις νὰ βγῶ, σὰ μυλωνάς», ἀπάντησε ὁ στερνὸς γελώντας.

«Δὲ συνηθεῖται πλιά», εἶπε ὁ Τιμολέων Κουλουμπέρδας.

«Ἀλήθεια, εἶν' ἄσκημο κιόλα· ὀκτὸς ἂν ἔχεις λινὸ σταχτὶ παντελόνι», ἐπιβεβαίωσε ὁ ἄλλος ἀξιωματικός.

«Φόρεσε κάνε τὸ μακρύ σ' τὸ τσόχ'νο», ἐπίμενε ἡ Φρόσω, ποὺ λαχταρούσε νὰ τὸν δῆ πῶς τοῦ πηγαίνει. «Καψόπαιδο, θὰ σκάσης μὲ τς μπότες· νὰ πάω νὰ σ' τὸ φέρω;»

«Ὄχι, ὄχι· θέλει πρώτα λίγο σιδέρωμα.»

«Νὰ βάλωμε τὸ σίδερο, γένετ' ἀμέσως.»

Ὁ Γεσίλας γέλασε καὶ κοίταξε τοὺς συναδέρφους του.

«Θ'μάται π' σιδέρωνε τ' φ'στανέλα τ' πατέρα», εἶπε δείχνοντας μὲ νόημα τὴ Φρόσω.

Ἡ Φρόσω ψωμογέλασε, βιασμένα ὅμως· ἡ εἰρωνία τἀδερφοῦ γιὰ τὴ φουστανέλα τοῦ Θώμου Κρανιὰ δὲν τῆς παράρεσε. Μὰ «ἔτσ' εἶναι τὰ παιδιά», στοχάστηκε καὶ τοῦ τὸ συμπάθησε.

«Χώρια ἀπ' τὸ σίδερο, θέλει καὶ ψύχα ἄνοιμα», γύρισε πάλι στοὺς συναδέρφους του ὁ Γεσίλας· αμ' τόφκιασε στενότερο ἀπότ' τοῦθελα, μὰ βιάζομνα νὰ φύβγω καὶ τὸ πήρα Εἶν' κάνας ράφτ'ς καλὸς ἐδώ;»

«Ὁ γερο Κρίπας κλὰ τὰ καταφέρνει, σὰν κάτσης ἀποπάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του», εἶπε ὁ Νάκας Κλωστογιωργόπουλος, ὅπως λέγονταν ὁ ἄλλος ἀξιωματικός.

«Μωρ' ζῆ ἀκόμα ὁ γερο Κρίπας;» ψιθύρισε ὁ Γεσίλας.

Ἤταν ὁ ράφτης ποὺ στὸ μαγαζί του εἶχε μαθητέψει μιὰ φορά.

«Ζῆ, πανάθεμά τον, γιὰ νὰ μ' χαλάσ' ἐμένα αὐτὴ τ' μπλοῦζα», εἶπε ὁ Κουλουμπέρδας, δείχνοντας ἀπάνω του.

«Ποῦ σ'νε χάλασε;» ρώτησε ὁ Γεσίλας.

«Δὲ βλέπ'ς, εἶνκι μπλούζκ αὐτὴ ἢ σακί;»

«Δὲν εἶν' κακὸ τὸ φάρδος· ἔτσ' τς κάν'νε τώρα.»

«Κι ὁ κολάρος ἰδές τον πῶς μαζόνει.»

ΣΥΝΤΡΑΒΗΓΜΟΣ*)

Β'.

Ὕστερ' ἀπ' ἀφτὰ ποὺ εἴπαμ' ἐδῶ τὸ ζήτημα τοῦ συντραβηγμένου *καὶ* ↘*κ2* λύνετ' ἔφκολα καὶ γίνουντ' ἕνα σκεδὸν οἱ κατὰ τὸ φαινόμενο διαφορετικὲς γνῶμες τοῦ Πάλλη (Νουμᾶς, ἀριθ. 290) καὶ τοῦ Ψυχάρη (Ρ. καὶ μ. Ε', α'. σ. 75 καὶ πέρα). Τὸ ξεδιαλύνουμε :

α'.) Ὅταν πρὶν ἀπ' ἕναν παχὴ ἄτριφτο φτόγγο: *α, ο, ου* τύχει ἕνας ψιλὸς ἄτριφτος : *ε, ι,* τὰ παθήματα τοῦ ψιλοῦ εἶναι δυὸ λογιῶ κ' ἡ αἰτία τους κάπως ψυχολογική.

Πκναπεῖ, ἐπειδή, γιὰ νὰ προφέρουμε τὸν παχὴ ἄτριφτο (φων.) φτόγγο *α, ο, ου,* χρειάζεται νὰ βάλουμε σὲ μεγαλύτερο κόπο τὰ στοματήσια μας ὄργανα, παρὰ ὅσο μᾶς χρειαζεται γιὰ τοὺς ψιλοὺς *ε, ι,* βιαζούμαστε νὰ μορφώσουμε ἀμέσως τὸ βαθούλωμα τοῦ στομάτου γιὰ τὸν παχή, καὶ τότες : ἢ δὲν προφταίνουμε καθόλου νὰ προφέρουμε τὸν ψιλὸ καὶ τὸν παρομοιάζουμε μὲ τὸν ἀκόλουθο παχὴ (*φωνοσυρμὴ πισώδρομη,* κοίτα πιὸ ἀπάνου) λ. χ. *Θεόδωρος* ↘ *Θοόδωρος* ↘ *Θόδωρος* κτλ. κ' ἐδῶ γίνεται *σωστὸς συντραβηγμὸς* (*ἀρχαία κράση*), ἢ παρακαπίρνουμε (μὲ τὶς σκουντιές, νὰ ποῦμε) τὸν ψιλὸ καὶ τὸν κάνουμε μισότριβο *ι* (ὑποταχτικὸ διφτόγγου *μετάφωνου*· Γραμ. μου § 85) συμπροφέρνοντάς τονα μονοσυλλαβίς μὲ τὸν ἀκόλουθο παχὴ λ.χ. *Θεὸς* ↘ *Θιός,* κτλ. κ' ἐδῶ γίνεται *μισὸς συντραβηγμὸς* (*ἀρχ. συνίζηση* κοίτα Γραμ. μου § 303).

β'.) Στὶς λέξες ποὺ πρὶν ἀπ' ἀφτὸν τὸ συντραβιούμενο ψιλὸ φτόγγο ὑπάρχουνε τὰ σύφωνα *γκ, κ, γ, χ,* ποὺ ἕνεκα τὸν ἀκόλουθό τους ψιλὸ εἶν' ἀπαραχῆς φτόγγοι οὐρανικοί : *γκ2, κ2, γ2, χ2,* (κ. Γραμμ. μου § 125), λ.χ. στὰ *σφίγγε ἀφτοῦ* ↘ *σφίγγ2 ἀφτοῦ,* **καὶ ἄλλος ↘ κ2 ἄλλος,** *φάγε ἀρνὶ* ↘ *φάγ2 ἀρνί, ἔχει οὐρὰ* ↘ *ἔχ2 οὐρὰ* κτλ. **δὲν εἶναι βολετὸ νὰ ξεχωρίσουμε,** ἢ γίνεται σωστὸς συντραβηγμὸς (φωνοσυρμὴ καὶ συχωνεμός), ἢ μισὸς συντραβηγμὸς (διφτογγισμός).

Ἂς πάρουμε λ. χ. τὸ παράδειγμα *Γεώργης* ↘ *Γ2ώργης,* γι' ἀφτὸ ὡς τώρα δὲν πιστέβω κανεὶς νὰ ἔφερε ἀφιλογιά, οὔτε μόνος του, οὔτε δημόσια, πὼς δὲν ἔγινε δηλ. *μισὸς* συντραβηγμὸς ὅπως στὸ *Θεὸς* ✓ *Θ2ός.* Ὡστόσο ἐγὼ — καὶ μαζί μου κάθε εἰλικρινὸς γλωσσολόγος, πιστέβω, — δὲν μπορῶ νὰ βεβαιώσω μὲ τὴ συνείδησή μου, πὼς δεν μπορεῖ νὰ ἔγινε καὶ σωστὸς συντραβηγμὸς σὰν τό : *Θεόδωρος* ↘ *Θοόδωρος* ↘ *Θόδωρος,* δηλ. *Γεώργης* ↘ *Γ2ρόργης* ↘ *Γιώργης.* Τὸ ι (ἢ *ι*) ποὺ γράφουμε κατόπι ἀπ' τὸ Γ καθόλου δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς τὸ βεβαιώσει ἀφτό (7), γιατὶ ναιμὲν (8) ὅταν ὁ τύπος μᾶς ἔρχετ' ἀπ' τὴν ἀρχαία παράδοση, δὲν ἔχει οὐρανικὰ *γκ2, κ2, γ2, χ2,* μὲ ἀκόλουθα παχιὰ φωνήεντα *α, ο, ου,* μὰ σὰν εἶναι νιόπλαστος ὁ τύπος ἔχει καὶ παρακέχει. Ὅπως λοιπὸ στὸν τύπο *γελᾶς* ↘ *γιαλᾶς* (Θεσσαλία, Ἀρτάκη) ἂν καὶ τὸ ψιλὸ *ε* ἀπὸ φωνοσυρμὴ τοῦ κατοπινοῦ γίνεται παχὶ *α,* μὰ τὸ οὐρανικὸ *γ2* μνήσκει πάλε οὐρανικό : *γ2αλᾶς* καὶ δὲ γίνεται λαρυγγικὸ *γαλᾶς* (σύγκρινε καὶ *γεφύρι* ↘ *γ2οφύρι, γεμίζω* ↘ *γ2ομίζω, γέμα* ↘ *γ2όμα,* ὅπου τὸ *ε* ↘ *ο* ἀπ' τὸ κατοπινὸ χειλικὸ *φ, μ* Γραμμ. μου § 263 — κι ὅμως τὸ *γ2* δὲ γίνεται *γ*). Ἔτσι καὶ στὸ *Γεώργης* ↘ *Γ2ρόργης* (φωνοσυρμὴ) τὸ ἀρχικὸ *Γ2* θὰ μείνει οὐρανικὸ καὶ δὲ θὰ γίνει λαρυγγικό : *Γοώργης.* Ἀλήθεια ἀφιλονίκητη. Μὰ μὴν ἔχοντας ξεχωριστὸ ψηφὶ γιὰ τὸ φτόγγο *y* (λατινογερμανικὸ j) γράφουμε κοντὰ στὸ *γ* ἕνα *ι* (δηλ. *ι*) γιὰ νὰ δείξουμε πῶς εἶν' οὐρανικὸ (ἔτσι καὶ στἄλλα : *γκ2, κ2, χ2*).

Ὅμοια λοιπὸν καὶ στά : *κι ἄλλος, κι ὅλος, κι οὔτε* μόνο γιατὶ τὸ *κ* μνήσκει οὐρανικὸ *κ2* καὶ δὲ γίνεται λαρυγγικὸ *κ'* *ἄλλος* κτλ. δὲν μποροῦμε νὰ ἀποδείξουμε πὼς δὲν ἔγινε πρῶτα *κ2α ἄλλος* κτλ., ἀφοῦ ἔχουμε ἀνάλογα παραδείγματα : *κερὰ* ↘ *κ2αρὰ* (Ἀρτάκη), *φκέλιο* ↘ *φκ2όλιο,* (τὸ *ε* ↘ *α* ἢ *ο* ἀπὸ φωνοσυρμή), *κεφάλι* ↘ *κ2οφάλι* (τὸ *ε* ↘ *ο* ἀπ' τὰκόλουθο *φ*), ὅπου τὸ ἀρχικὸ *κ2* μνήσκει οὐρανικὸ καὶ πρὶν ἀπ' τοὺς παχιοὺς φτόγγους *α, ο,* δὲ γίνεται δηλ. *καρὰ* κτλ.

Μὰ ἀφοῦ, καὶ μισὸς συντραβηγμὸς (διφτογγισμὸς) ἂ γίνει, ἀφτὰ πάλε ἔτσι θὰ προφερθοῦνε, κι ἀφοῦ ἔχουμε τόσα ἄλλα φανερὰ παραδείγματα ποὺ γίνεται καὶ μισὸς συντραβηγμὸς τῶν ψιλῶν *ε, ι* πρὶν ἀπ' τοὺς παχιοὺς *α, ο, ου,* λ. χ. *φονέας* ↘ *φονιάς, λεοντάρι* ↘ *λιοντάρι, ἰατρὸς* ↘ *ι2ατρὸς* κτλ. καὶ μάλιστα μὲ ὅρους τῆς ἴδιας φτογγολογικῆς συμπερικυκλωσιᾶς (σύγκρινε : *Θόδωρος* καὶ *θιός, νωπὸς* καὶ *νιός, ἀβρωνιὰ* (↘ βρυωνιὰ) καὶ *ἄβριο, τρακόσια* καὶ *τριάντα* κτλ.) δὲν μπορεῖ βέβαια ὁ γλωσσολόγος νὰ βεβαιώσει σίγουρα, ποιό ἀπ' τὰ δυὸ γίνεται ἀπ' ἀλήθεια στὸ *κι ἄλλος* καὶ τὰ παρόμοια, γιατὶ σ' ἀφτὰ γίνεται διασταβρωμα δυὸ γλωσσικῶ νόμωνε σ' ἕνα καὶ τὸ ἴδιο φαινόμενο (βλέπε κάμποσα ἄλλα παραδείγματα στὴ Γραμμ. μου § 418).

Τώρα γιὰ τὸν ἀπόστροφο· that is the question.

Ἂ γίνεται μισὸς συντραβηγμός, δηλ. διφτογγισμός, δὲ θέλει ποὺ δὲ θέλει. Ἂν πάλε γίνεται σωστὸς συντραβηγμός, ἔτσι ποὺ ξηγήσαμε τὸ μηχανισμό του (κ' εἶν' ἀρχισίγουρη ἡ ἐξήγησή μας) πάλε δὲ θέλει, γιατὶ τίποτες δὲν *ἐκθλίβεται,* νὰ ποῦμε.

Μὰ τότε δὲ θέλουνε μήτε τὰ *μ ἄλλους* καὶ *σ ἄλλους.*

Βέβαια καὶ δὲ θέλουνε, καὶ γλυτώνουμε ἀπ' τὸν μπελά τους γράφοντάς τα μονολεξίς : *μἄλλους, σἄλλους,* ποὺ φτάνει τὸ πνέμα τῆς β' λέξης νὰ μᾶς δείξει πὼς ἔγινε ἐκεῖ συχωνεμός, (πρβλ. *τἄλλα, νἄβρω* κτλ.)

Ἀμὲ τὸ *γι' ἄλλους ;*

Ἀστηρὰ σὰν τὸ ξετάσεις βέβαια κι ἀφτὸ δὲ θέλει, μὰ γιὰ νὰ τὸ γράψουμε μονολεξὶς ξαφνίζεται τὸ μάτι, ποὺ ἀρχῆθε δὲν ἔμαθε νὰ συνεδένει στὴ γραφὴ τὴν προηγούμενη φτογγοπαθιασμένη λεξούλα μὲ τὴν ἀκόλουθη, παρὰ μόνο σὰ μείνει ἡ πρώτη μ' ἕνα ψηφὶ μονάχα : τὸ γράφουμε λοιπὸν ξεχωριστὰ *γι,* μὰ ἐπειδὴ ὁ σωστὸς τύπος εἶναι *γιά,* στὸ μάτι τουλάχιστο φαίνεται πὼς λείπει ἀπὸ κεῖ ἕνα *ἀ* καὶ γι' ἀφτουνοῦ τὸ χατήρι βάζουμε τὸν ἀπόστροφο, ὅπως καὶ στὰ *ἔγραψ' ἀφτὸς* κτλ. Ὅμως στὸ *κι δὲ* συβαίνει τὸ ἴδιο, γιατὶ στὸν τόπο τοῦ *αι*=*ε* βάζουμε τὸ *ι*=*ι2* συνταιριάζοντας ἔτσι τὴ γραφή του κατὰ τὰ *γραῖα* ↘ *γριά, παλαιὸς* ↘ *παλιός, Ρωμαίου* ↘ *Ρωμιοῦ* κτλ. (γιὰ τὸ γραφικὸ συνταιριασμὸ βλέπε Γραμμ. μου § 377).

Ἀπ' ὅλα ἀφτὰ βγαίνει πὼς, γιὰ νὰ γράφουμε *κι'* καὶ πρὶν ἀπ' τοὺς ψιλοὺς ἀκόμα *ε, ι,* λ. χ. *κι' ἴδιος* (ἀμ' τότες γιατὶ ὄχι καὶ : *κ2ίτρινος ;*) γιὰ

*) Ἡ ἀρχή τον στὸ περασμένο φύλλο.

(7) «Σὰ μελετᾶ κανεὶς τὴν ἀνθρώπινη λαλιά, εἴτε στὸ παρελθὸ εἴτε στὸ παρό, δὲν πρέπει ποτέ του νὰ βλέπη τὸ γράψιμο, τὸ ψηφί, παρὰ τὸν ἦχο τὸ ζωντανὸ ποὺ τὸ ψηφὶ μᾶς τὸν παρασταίνει» (Ψυχ. Ρ. κ. μ. Ε', α', σ. 83 βλέπε καὶ Γραμ. μου § 60).

(8) Ὡς τώρα τὸ *ναιμὲ(ν)* τὸ εἶχα γιὰ δασκαλισμό, μὰ τελεφταῖα τὸ ἄκουσα στὰ κατάγιαλα τοῦ κόρφου τῆς Κιὸς ἀπὸ γριὲς ποὺ ὑποψία γιὰ ἐπίδραση δασκαλισμοῦ εἶναι ἀδύνατη, κι ἀκόμα τἄκουσα τόσο καλοχωνεμένο καὶ τόσο συχνὸ καὶ μ' ὅλους τοὺς κανόνες τοῦ φτογγικοῦ : (*ναιμὲν* πρὶν ἀπὸ φωνήεντα καὶ ἄφωνα, *ναιμὲ* πρὶν ἀπὸ ἡμίφωνα) καὶ σὰ γλωσσολόγος τὸ ἀντιλήφτηκα πὼς ἔρχετ' ἀπ' τὴν παράδοση. Ἔπειτα μοῦ ἀποσώνει μεγάλη φραστικὴ ἀνάγκη καὶ τὸ θέλω.

«Ὁ κολάρος ποαγματις, ἤθελε λίγο πάρσ'μο· μὰ διορθώνεται· ἂν θέλης, πάμ' αὔριο μαζὶ καὶ τ' δείχνω γώ. Νά, ἐδὼ θέλει λίγο...», εἶπε ὁ Γεσίλας, πιάνοντας τὸ γιακὰ τοῦ συναδέρφου του.

«Ἔλα, ἔλα, ντύσου τώρα», τοῦ φώναξε ὁ ἄλλος ἀξιωματικός «δὲν εἴμαστε νὰ κάτσωμε πολλὴ ὥρα.»

«Ἔχετε περεσία ; Ἔχετε πολλὴ δ'λιὰ στὸ τάγμα ;» ρώτησε ὁ Γεσίλας, παίρνοντας νὰ ντυθῆ.

«Κοπήκαμε», ἀπάντησε ὁ Κουλουμπέρδας.

«Ἀπ' τὸ πρωΐ ὡς τὸ βράδυ πρέφα στὸν καφενέ», πρόστεσε ὁ ἄλλος.

«Ζωὴ καὶ κότα τὸ λοιπόν», εἶπε ὁ γυιὸς τοῦ Θώμου Κρανιὰ κι ἄστραψαν τὰ μάτια του.

Ἀλλὰ ὅπως ἔκαμε τὴν ὥρα κυτὴ νὰ δέση τὸ πατζάκι του, τοῦ ἔμεινε στὰ χέρια.

«Νὰ πάρ' ὁ διάολος, ἤβρες καὶ σὺ τ'ν ὥρα νὰ κοπῆς !» φουρκίστηκε.

«Στέκα νὰ σ' τὸ ράψω μιὰ στιγμή», πετάχτηκε ἡ Φρόσω, ποὺ κάθονταν στὸ πλάγι του, καὶ κίνησε νὰ πάη νὰ φέρη τὴ βελόνα.

«Ἄσ' το, δὲν εἶν' ὥρα τώρα· τὸ δένω ὅπως ὅπως.»

Ἡ Φρόσω ἔσκυψε νὰ τοῦ τὸ δέση· μὰ δὲ δένονταν· ἦταν πολλὲς φορὲς πρωτήτερα κομένο καὶ δεμένο.

«Πατσαλή 'σαι καψερὴ καὶ σύ· ἄτ' το, δὲ δένεται· βγάλε μ' γλήγορα 'να συντρόφ' ἀπ' τὸ σεπέτι μ'. Τούτο δώ 'ναι βρώμιο κιόλα ἀπ' τὸ δρόμο», ἔσπρωξε ἀνυπόμονα ὁ ἀδερφὸς τὴ Φρόσω.

«Μὲ τὸ μπαρντόν», εἶπε στους φίλους του, ὅταν ἡ στερνὴ τοῦ ἔφερε ὅ,τι τῆς γύρεψε.

«Τὴ δουλειά σου», ψιθύρισαν ἐκεῖνοι ἀδιάφορα.

Ἄμα ὅμως ἔφυγε ἡ Φρόσω σηκώθηκαν καὶ δὲν τὸν ἄφιναν νὰ ντυθῆ.

«Θὰ μὲ ξεσκλίστε· ἐλάτ' ἄστε τάστεία τώρα· σεῖς εἴσαστε π' βιαζόστανε πρίν...» φώναξε γελώντας ὁ Γεσίλας.

Μὰ οἱ συνάδερφοί του θυμήθηκαν τὰ χωρατά τους μιὰ φορὰ μὲς τοὺς θαλάμους τοῦ σχολείου· κ' ἡ Κούλα, ποὺ γυρίζοντας ἀπ' τὴ γειτονιὰ μὲ τὸ καπέλο της μπήκε ἄξαφνα στὴ σάλα, βρήκε τὸν Κουλουμπέρδα νὰ κρατῆ στὰ χέρια του τὶς κάλτσες τοῦ Γεσίλα. Ὁ τελευταίος τὶς ἀδραξε καὶ τὶς φορούσε, συσταίνοντας συνάμα τοὺς φίλους του στὴν ἀδερφή.

Ἡ Κούλα γνώριζε μόνο τὸν ἕναν, τὸν Κλωστογιωργόπουλο, ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ ἦταν ὑπαξιωματικὸς στὸ κάστρο. Τὸν Κουλουμπέρδα πρώτη φορὰ τὸν ἔβλεπε.

«Τὰ παιδία παίζει», εἶπε τούτος κατακόκινος, ξανακαθούμενος στὸν καναπέ, ἀφοῦ πρώτα χαιρέτισε μὲ ὑπόκλιση βαθιά.

Ἡ Κούλα δὲν κατάλαβε τάστεῖο. Στὴ δασκάλα Τερψιχόρη, ποὺ εἶχε πάει τὸν καιρὸ ποὺ ἦταν ἀκόμα ὁ πατέρας της ἔφορος, δὲν εἶχε προχωρέσει στὸ συνταχτικὸ τόσο μακριά. Ὡς τόσο γέλασε· τὰ δόντια της δὲν ἦταν τόσο μαύρα ἀκόμα, ὥστε νὰ φοβάται νὰ τὰ δείξη.

«Σᾶς συγχαίρω διὰ τὸν ἀδερφόν σας· ἤρθαμε νὰ τὸν ἴδωμε μὲ τὴν στολὴν τἀξιωματικοῦ, πῶς τοῦ πηγαίνει», ἐξακολούθησε ὁ Τιμολέων Κουλουμπέρδας.

Ἡ Κούλα εὐχαρίστησε, δείχνοντας πάλι τὰ δόντια μὲ χαμόγελο

Ὁ Γεσίλας παραπέρα ντύνονταν χωρὶς νὰ δίνη προσοχὴ στοὺς φίλους καὶ στὴν ἀδερφή.

«Κούλα, ἔλα ἴσασε ἀποπίσω τς σούφρας», εἶπε στὴ στερνή, ἀφοῦ εἶχε φορέσει καὶ τὴ μπλούζα του.

Ἡ Κούλα σηκώθηκε καὶ πήγε καὶ τὸν βοήθησε, ἐνῶ ἐκεῖνος χτένιζε τὰ μαλλιὰ καὶ τὸ μουστάκι ἀντίκρυ στὸν καθρέφτη. (Ἀκολουθεῖ)

ἐφκολία(!) τάχα τῶν ἀπλοϊκῶνε, δὲν μπορεῖ βέβαια νὰ γίνει σοβαρὸς λόγος : κ' ἴδιος ἢ πιὸ σωστὰ κἴδιος, γιατὶ τὸ κ μὲ ἀκόλουθα ι, ε εἶναι κj.

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

Ο ΕΝΟΡΚΟΣ

«Ἐμένα μὲ φίλησε περσότερο!»

Εἶχε φωνάξει ἡ μικρούλα, ἀσπροντυμένη, περίτεχνα, σὰν κουκλίτσα, περήφανη μὲ τὴ βεβαιότη πὼς εἶταν ἡ πιὸ χαϊδεμένη.

Καὶ ὁ Φίλιππος Μάριωρας ἔσκυψε καὶ ξαναχάϊδεψε τἄλλα δυό του παιδιά, ποὺ στὰ λόγια τῆς ἀδερφῆς τους τὸν κοίταζαν σοβαρεμένα, καὶ χάϊδεψε ἀκόμα μὲ τὴ ματιά, μιὰ στιγμὴ πρὶν φύγει, τὴ χαριτωμένην εἰκόνα, ποὺ στὴν πλούσια κι ἀπλόχωρη τραπεζαρία ὡριόπλεχναν τὰ τρία χαρούμενα παιδιά, καὶ ἡ νέα τους μητέρα.

Μὰ ἔφευγε τώρα βιαστικός· εἶχε λιγάκι ἀργήσει· ἡ οἰκογενειακή του ζωὴ τὸν τραβοῦσε πολύ. Ἀπὸ τὶς ἀτέλειωτες ὑπόθεσές του σὰν ὀνομαστὸς δικηγόρος καὶ πολιτικός, ἔκλεφτε πάντα ὅσο μποροῦσε καιρό, γιὰ νὰ βρίσκεται μὲ τοὺς δικούς του. Εἶχε ζήσει τόσα χρόνια μοναχός, μὲ μόνο τὰ φιλόδοξα ὄνειρα καὶ τὶς λαχταρες γιὰ τὴν ἐπιτυχία! Σὰν παντρεύτηκε, ἔφευγε πιὰ ἀπὸ τὴ νιότη καὶ εἶχε κάμει στὴ ζωὴ τὸ δρόμο του. Χρωστοῦσε στὰ χέρια του ὅλο τὸ ξετύλιμα τῆς σημερνῆς δύναμής του.

Ὁ γάμος του μὲ τὴ Σοφία Ραδινοῦ εἶταν ἡ ἀλήθεψη ἀπόκοτου ὄνειρου καὶ κεῖνος ποὺ σὲ κάθε εὐχαρίστηση αἰστάνονταν ἕναν καινούριο πόθο, μολόγησε πὼς δὲ θὰ μποροῦσε νὰ βρεθεῖ πιὸ εὐτυχισμένος.

Ἐπήγαινε βιαστικός, μὲ μιὰ νεανικὴ ζωηρότη, καλοντυμένος, ἴσιος καὶ ψηλός, μὲ τὴ ματιά του σπιθόβολη κάτου ἀπὸ τὰ χρυσὰ σκεδὸν γυαλιὰ καὶ μὲ τὸ σκεδὸν μαῦρο γενάκι. Ὁ Μάριωρας ἐπήγαινε στὸ δικαστήριο σὰν ἔνορκος σήμερα· μπῆκε στὴν «αἴθουσα» σκορπώντας χαιρετισμούς· τὴ δίκη τὴν ἤξερε, ἕνας νέος κατηγοριόντανε γιὰ φόνο.

Εἴτανε καθισμένος ἐκεῖ, στὸ «θρανίο τῶν κατηγορουμένων», στὸ «θρανίο» αὐτὸ ποὺ στέκονται συμαζωμένοι οἱ κατηγορούμενοι, καὶ κάτου ἀπὸ ἕνα ταπεινωμένο βλέμμα, ξεχύνεται ὅλος ὁ σάλαγος τοῦ ἐγκλήματος, ὅπως ξεχύνεται ἡ ἀγωνία λαχταρισμένων κορμιῶν στῆς θάλασσας τὴ γαλήνη, ποὺ ἁπλώνεται σὰν κυβερνημένη στὴ σιωπὴ ἀπὸ κάτι δυνατὸ καὶ ἄσπλαχνο.

Εἴτανε νέος γιομάτος δύναμη καὶ ζωή. Μιὰ ὀμορφιὰ δροσερόβλαστη, ἄγρια, ἀχτιδοχύνονταν στὴ μαυροχάραχτη ἀσπλαχνιὰ τῆς θωριᾶς του. Εἶχε μάτια βαθύσκια, γαλανοπράσινα, στόμα μεγάλο, μὲ δόντια κατασπρα, ἕνα μουστάκι σκουρόξανθο, μαλλιὰ ποὺ εἶχαν μακρύνει στὴ φυλακή, καὶ ὀλόπυκνες κοντὲς τρίχες κάτου ἀπ' τὰ μάγουλα καὶ στὸ πηγοῦνι. Ὁ λαιμός του στεκόντανε ψηλά, χοντρός, μαυροκόκκινος, λεύτερος, πάνου ἀπ' τὸ ξεβαμμένο πουκάμισο, ποὺ ἄφινε γυμνὸ καὶ λίγο ἀπ' τὸ ἀπάνου μέρος τοῦ δασεροῦ στηθιοῦ του. Τὰ φορέματά του εἶταν παλιὰ καὶ πρόστυχα, καὶ τὰ χέρια του πλατιά, μαυρειδερά, ἀκουμπούσαν νευρικὰ στὰ γόνατά του.

*

Ὁ Μάριωρας τὸν κοίταξε ἀπ' τὴ θέση του σὰν «προϊστάμενος τῶν ἐνόρκων», καὶ ἡ ματιά του συναντήθηκε μὲ μιὰ τόσο βαθειὰ καὶ ἀπόκοτη ματιὰ ποὺ πρῶτος ἐκεῖνος ἀποτράβηξε τὴ δική του. Μὰ πάλι τὴν ξανάφερε μὲ κάποια φοβέρα...ἀπαντοῦσε τὸν πρῶτο ποὺ σὲ τέτοια στιγμὴ δὲν ἔδειχνε ταπεινοσύνη. Ὡςτόσο ἡ δίκη προχωροῦσε· μιλήσανε οἱ μάρτυρες κι ὁ δικηγόρος τῆς ὑπεράσπισης. Οἱ ἔνορκοι γνώριζαν τώρα πὼς ὁ κατηγορούμενος εἶταν ἀπὸ κεῖνους ποὺ δὲ γιωρίζουν τὄνομα τοῦ πατέρα τους, ποὺ μόλις θυμόνταν τὴ μάννα του, ποὺ ξενιτεύτηκε μικρὸς μαζί μὲ μιὰ ξένη οἰκογένεια στὴν Ἀλεξάντρεια, καὶ ποὺ κεῖ λίγο λίγο παρατήθηκε ὡς ποὺ ἀνακατώθηκε, μεγαλώνοντας, μὲ κακὲς συντροφιές. Ἕνας λωποδύτης, πατριώτης του, θέλησε νὰ ὠφεληθεῖ ἀπὸ τοῦ νέου τὸν πόθο, νὰ γνωρίσει τὸν πατέρα ποὺ τὸν ἀπαρνήθηκε. Εἶταν ἀποθυμιὰ ζωῆς ἡσυχώτερης, στὴν ἀρχή, ἐγδίκησης, ἔπειτα. Ὁ λωποδύτης τὸν πλάνεσε τάζοντάς του πὼς θὰ τὸν βοηθήσει νὰ τὸν εὑρεῖ. Τὸν ἔφερε στὸν τόπο τους, στὴν Κέρκυρα, καὶ κεῖ τοὔτρωγε τὰ λίγα λεφτά του, ὡς ποὺ τοῦ ξεγυμνώθη τὸ πλάνεμα.

Ἕνα μάλλωμα ἀκλούθησε ἀνάμεσό τους σὲ μιὰ ταβέρνα, ἐβγάλαν καὶ οἱ δυὸ τὰ μαχαίρια τους, ὁ κατηγορούμενος, δυνατώτερος, τράβηξε στὸν ἄλλονε τρεῖς μαχαιριές, ποὺ τὸν εἶχαν θανατερὰ πληγώσει.

Ὁ δικηγόρος του ὑποστήριζε πὼς ἡ δολερὴ διαγωγὴ τοῦ λωποδύτη τὸν εἶχεν ἀγριέψει, πὼς εἶχε βγάλει καὶ κεῖνος μαχαῖρι, πὼς δίνεος εἶταν ἀναμμένος σὰν εἶδε ψευτισμένη τὴν ἐλπίδα νὰ βρεῖ τὸν πατέρα του. Καὶ ἀκόμα τοῦδινε δίκιο γιὰ τὴν ἔχτρα του στὸν ἄσπλαχνον ἀπαρνητή, ἔχτρα ἄσβυστη, ποὺ οἱ ἔνορκοι βλέπανε νὰ ξανάβγαίνει στὰ λίγα λόγια τοῦ νέου.

Κι ὅλοι δείχναν πὼς ἐνδιαφέρνονται γιὰ τὸ νέο κατηγορούμενο· ὅλοι τοῦ κάνανε κάποια ἐρώτηση .. ὅλοι, ἐξὸν ἀπὸ τὸ Φίλιππο Μάριωρα, ποὺ σιωπηλὸς κοίταζε, ἄκουε. Καὶ σὲ κάθε ἐρώτηση, καὶ σὲ κάθε ἀπάντηση τοῦ νέου, ἔβλεπε κανεὶς νὰ σκοτεινιάζει ἡ ὄψη τοῦ προϊστάμενου τῶν ἐνόρκων. Ἔβγαλε τὸ μαντίλι του, καὶ ἀφοῦ σκούπισε μ' αὐτὸ τὰ χρυσὰ γυαλιά του, τὄφερε στὸ ἱδρωμένο του μέτωπο. Κ' ἔκαμε κι αὐτὸς μιὰν ἀπὸ τὶς ὕστερες ἐρώτησες· τὸ χρόνο ποὺ ξενιτεύτηκε, τὄνομα τῆς οἰκογένεισς ποὺ τὸν ἐπῆρε...

Καὶ μὲ τοῦ νέου τὴν ἀπάντηση, ὁ Μάριωρας δὲν ἐχρειάζονταν νὰ μάθει περσότερα. Ὁ γιός του, ὁ γιὸς τῆς Μαριέττας εἶταν ἐκεῖ, καὶ θωρώντας τον ὁ ἔνορκος ἐσάστιζε πῶς δὲν τὸν εἶχε ὡς τὰ τώρα γνωρίσει!

Τὸ φάντασμα ποὺ τόσον καιρὸ τὸν τρόμαζε εἶχε ξάφνου ζωντανέψει καὶ στυλωνόνταν μπροστά του· εἶταν τῆς συνείδητής του ἡ ἀτώπαστη φωνὴ ποὺ μιλοῦσε τώρα μὲ τὴ φωνὴ τοῦ παρατημένου παιδιοῦ του!

Ὁ γιὸς τῆς Μαριέττας, τῆς ξανθῆς ραφτοπούλας, ποὺ χαμογελοῦσε στὰ ταξίματά του, ποὺ τὴν ἔδιωξε ἄσπλαχνα, σὰν ἡ φιλοδοξία του ξύπνησε, καὶ ἡ γυναίκα καὶ τὸ παιδὶ αὐτὸ εἶταν γιὰ κεῖνον ἐμπόδιο! Τἄχε ὅλα λογαριάσει... ἐχώρισε τὴ μάννα ἀπὸ παιδί, τὸ παράδωκε σὲ μιὰν οἰκογένεια ποὺ ἔφευγε γιὰ τὴν Ἀλεξάντρεια...καὶ στὴ Μαριέττα εἶπε ὅ,τι ἤθελε, τὸν πίστεψε τόσον εὔκολα, καὶ τοῦ ἔκρυβε σχεδὸν καὶ τὸν πόνο της...ὡς τὸ θανατό της.

Καὶ πέτυχε· ἡ θέση του ὑψώθηκε· κατάφερε τὸ γάμο ποὺ ὀνειρευόνταν. Μὰ τώρα τὸ σκάνταλο τὸν ἐφοβέριζε· γιός του ὁ ἀπέναντί του κακοῦργος! Φταίστης αὐτὸς μὲ τὴ δειλὴ διαγωγή του. Πῶς θὰ φανερονόνταν στὰ μάτια τοῦ κόσμου; στὰ μάτια τῆς εὐγενικιᾶς γυναικός του;

Ὄχι, νὰ μὴν τὸ μάθει ποτέ, νὰ μὴν τὸ μάθει κανένας! Ἀνατρίχιασε... γιὰ νὰ μὴν τὸ μάθουνε ἄλλο μέσο δὲ θἄτανε παρὰ ἡ καταδίκη! Ὁ νιὸς λεύτερος γύρευε, γύρευε, θὰ τὸν εὕρισκε καὶ θἄρχιζε τὴν ἐγδίκησή του.

Μὲ πόση χαρὰ θὰ τοῦδινε ὅσα λεφτὰ ἤθελε ἂν ἔφευγε, ἂν παρατιόνταν γιὰ πάντα νὰ μάθει! Μὰ τὸν ἔβλεπε, καὶ τοῦ φαινόνταν σὰ βράχος ἀλύγιστος, ποὺ δὲ σαλεύει παρὰ ἂν τὸν συντρίψεις. Μόνο θὰ ἡσύχαζε ἂν ἐγίνονταν ἄγριος κριτὴς σ' ἐκεῖνον ποὺ ἔπρεπε νὰ σκύψει μπρὸς ταπεινός, ἂν κατάστρεφε αὐτὸν ποὺ τὸν τρόμαζε, ποὺ εἶταν στὰ χρόνια τὰ περασμένα, σὰ στὴν καρδιά του ἐκύριευε μόνον ἡ ἀγάπη, τὸ χαριτωμένο παιδί, στὸ καμαράκι τοῦ παλιοῦ σπιτιοῦ, ποὺ τὸν πλημμύριζε χαρὰ μ' ἕνα γέλιο του, μ' ἕνα σφαλμένο λογάκι...

Τὸ συλλογίζονταν τὶς νύχτες, στὴ μοναξιὰ τοῦ γραφείου του, καὶ πιθυμοῦσε νὰ τὸ βρεῖ γιὰ νὰ τὸ συντράμει, καὶ νὰ διορθώσει λίγο τἄδικό του στὴ Μαριέττα...ποὺ βγῆκε κακοῦργος ὁ γιός της, ποὺ στὴν ψυχὴ δὲν τῆς ἔμοιασε! Τὸν κοίταζε, καὶ ὁ κατηγορούμενος καὶ κεῖνος τὸν κοίταζε σὰν οἱ ματιές του νὰ τοῦ ἔκαναν ἐντύπωση, σὰ νὰ πρόσμενε ἀπ' αὐτὸν τὴ λευτεριά του!

Ἡ ἔγνοια γιὰ τὸ ἀδικημένο παιδί, καὶ ὁ φόβος γιὰ τὴν ὑπόληψή του, τὸν ἀντάριασαν, δυσκόλεψαν τὴν πνοή του. Κ' ἡ εἰκόνα τοῦ σπιτιοῦ του φανερώ-

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100.000!

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἕκαστον γραμμάτιον ἰσχῦον διὰ τὴν κλήρωσιν 31 Μαρτίου 1909 τιμᾶται ἀντὶ μιᾶς δραχμῆς.

ΚΕΡΔΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ :

ΜΕΓΑ ΚΕΡΔΟΣ	**ἐκ δραχ.**	**100,000**
1 Κέρδος	» »	**25,000**
1 Κέρδος	» »	**10,000**
3 Κέρδη	» »	**5,000**
5 Κέρδη	» »	**1,000**
418 Κέρδη	» »	**100**
557 Κέρδη	» »	**50**

1000 ἐν ὅλῳ κέρδη ἀξίας δραχμῶν..... 225,000

Γραμμάτια πωλοῦνται. Εἰς τὰ ὁδμόσια ταμεῖα καὶ λοιπὰς δημοσίας ἀρχάς, εἰς τὰς Τραπέζας, εἰς τοὺς σταθμάρχας καὶ σταθμάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστὰς τῶν μονοπωλίων καὶ τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων πρὸς **δραχ. μίαν** ἕκαστον γραμμάτιον, ἰσχύον διὰ μίαν ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων κληρώσεων.

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ **Γραφεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων, ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν εἰς Ἀθήνας.**

Ὁ διευθύνων τμηματάρχης
Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

θηκε, ἡ εἰκόνα ἡ χαριτωμένη, ποὺ φεύγοντας ἄφησε... Κι ἀποθύμησε τρελλὰ νὰ βρίσκεται κεῖ, φυλαγμένος κοντὰ στὴ νέα του γυναίκα, γαληνεμένος ἀνάμεσα στὰ μικρά του παιδιά. Ἐκεῖ...καὶ τί θὰ ὠφελοῦσε σὰ θὰ τὸν ἀνατάραζε ἡ ἔγνοια του ;

★

Σηκώθηκε· εἶταν ἡ «διάσκεψη» τώρα· μακριά του θὰ ποφάσ ζε καλύτερα. Ναί, τὄνοιωθε, πονοῦσε βαθειὰ γιὰ κεῖνον ποὺ φοβέριζε νὰ σωριάσει τὴ στερεοθέμελη εὐτυχία του, ποὺ θὰ τὸν φανέρωνε ντροπιασμένο στὸν κόσμο, στὸν κόσμο ποὺ δὲν τὸν ἔβλεπε ὅπως οἱ δικοί του μὲ τῆς ἀγάπης τὰ μάτια, ποὺ παραμόνευε φτονερός, προσεχτικὸς γιὰ νὰ τοῦ φωνάξει καὶ τὸ παραμικρό του ψεγάδι !

Ὄχι, ὄχι ! πρέπει νὰ καταδικαστεῖ !... Μ' ἂν οἱ ἄλλοι ἔνορκοι τόνε κηρύξουνε ἀθῶο ; Ἐτρόμαξε... τοῦ φάνηκε πὼς τὸν ἐπλάνησε ἡ καταστροφή... Μιλοῦσε μὲ τοὺς ἔνορκους τώρα, καὶ ἔλεγε τὴ γνώμη του· κανένας δὲν ὑποψιαζόντανε τὸ σάλαγο τῆς ψυχῆς του...δὲν τοῦ ἄγγιζε κανένας τ' ὁλόψυχρο χέρι, δὲν κοίταζε κανέναν κατάμματα ! Ἄρχισε νὰ μαζεύει τὶς γνῶμες, κ' ἕνα ἀνάσασμα στὸ ὕστερο τοῦ ξέφυγε. Εἶταν πέντε ἀποὶ ἀθωωτικοὶ κι αὐτὸς θὰ ἔκανε τὴν ἀπόφαση... Εἶχε σὰν κι ἄλλες φορὲς τὴν τύχη στὰ χέρια του ! Στὰ χαμένα προσπάθησε νὰ πνίξει τὴν ταραχή του· εἶχε τὴν τύχη γιὰ νὰ παίξει μὲ τὴ δικαιοσύνη ! Ἤξερε πὼς ἂν εἴτανε γιός του φανερὰ θὰ φώναζε μ' ἀναγάλλιαση τὴν ἀθωότητά του ! Ναί, μὰ ἤξερε καὶ γιατὶ κεῖνος λαχταροῦσε τόσο νὰθωωθεῖ. «Θὰ τὸν εὕρω», δὲν τόπε, καὶ δὲν ἔφεξε τότες τὸ σκληρό του χαμόγελο τὴ σκοτεινιασμένη μορφή του ;

★

Ἡ καταδίκη ἀποφασίστηκε· ἡ «διάσκεψη» τελιωσε· βγῆκαν ὄξω οἱ ἔνορκοι καὶ διάβασεν ὁ προϊστάμενος τὴν ἀπόφασή τους.

Μιὰ στιγμὴ εἴχανε βγάλει τὸν κατηγορούμενο καὶ τὸν ἔφερναν τώρα. Εἶταν χλωμός, καὶ τοῦ κάκου ὁ Μάριωρας πάσκιζε νὰ τ' ἀποφύγει τὸ βλέμμα. Σὰν ἄκουσε πὼς θὰ σάπιζε στὴ φυλακή, ἐμάνιασε ἀπελπισμένος. Ὁ Μάριωρας τρομαγμένος τραβήχτηκε σὰν τὸν πέρασαν ἀπὸ σιμά του Θέλησε νὰ φύγει, νὰ πάει κάπου μακρυά, μοναχός, ὄχι στὸ σπίτι του, ὄχι κοντὰ στὴ Σοφία...

Κι ἄκουσε, ὅπως κατέβαινε τὶς σκάλες, τὸν κρότο τῆς πόρτας ποὺ ἔκλεινε πάλι στὴν προσωρινὴ φυλακὴ τὸν κατάδικο, ὡς ποὺ νὰ τὸν πάρουν σὲ λίγο στὴν ἄλλη, τὴ παντοτεινή του... Κάτι τὸν τράβηξε κεῖ, κάτι δὲν τὸν ἄφησε νὰ φύγει !

Δὲν πρόσεξε στὴ χαλαλὴ τοῦ κόσμου ποὺ εἶταν μαζωμένος κάτου ἀπ' τὸ δικαστήριο. Εἶταν καὶ γνώριμοι τοῦ κατάδικου, σύντροφοί του, καὶ κρυφαλλάζανε ματιες, καὶ κάποιος πρόφτασε νὰ τοῦ κρυφοσφίξει τὸ χέρι... Ὁ Μαριωρας βρέθηκε ἀκουμπησμένος στὴν πόρτα τῆς φυλακῆς· βάσταξε τὸ χέρι τοῦ φύλακα ποὺ εἶχε νὰ κλείσει, μπῆκε, καὶ βρέθηκε μοναχὸς ἀπέναντι ἀπὸ τὸ νέο καταδικο... Θέλησε νὰ τοῦ μιλήσει· νὰ πεῖ πὼς θὰ φρόντιζε νὰ τοῦ στείλει φαΐ, νὰ ἔχει ὑπομονή...μὰ δὲν μπόρεσε.

Τὰ μάτια τοῦ νέου εἶταν θολά, τὸ στόμα του ἄφριζε.

«Ἄτιμοι δικαστάδες», εἶπε, «μὲ χάσατε, μὲ κρίνατε μὲ ἀδικία !»

Κ' ἐπροχώρησε καταπάνου στὸ Μάριωρα, καὶ στὸ ἀσκωμένο χέρι του ἄστραψε ἕνα μικρό, κοφτερὸ μαχαίρι. Ἐκεῖνος πάσκισε νὰ φωνάξει, μὰ μόνο κάτι πνιγμένο, βραχνό, τοῦ βγῆκε ἀπ' τὸ στόμα· κρύος ἱδρωτας τοῦ πάγωσε τ' ὁλόχλωμο μέτωπο.

Ἐσύρθηκε κατὰ τὴν πόρτα, μὰ ὁ νέος ὁλόγοργος τὸν ἄρπαξε, μὲ τὴ φλόγα τὴν ἄγρια τῆς ἐγδίκησης στὸ ἀνταριασμένο βλέμμα.

«Μή...μή !» ἔκαμε ὁ Φίλιππος, καὶ ἄκουσε ξάφνου τὴ μύτη τοῦ μαχαιριοῦ, τοῦ κρύου, στὸ στῆθος του ἀπάνου. «Εἶμαι ὁ πατέρας σου !» τοῦ ξέφυγε ἀπ' τὰ ξεβαμμένα χείλια, ἄθελα ..δὲ βάσταξε μπρὸς στὴ μοναχὴ γιὰ τὴ ζωή του ὑπεράσπιση.

Τὸ μαχαίρι τραβήχτηκε γοργὰ στεγνὸ ἀπ' τὸ στῆθος, ὁ νέος τὸ ἔρριξε κατὰ γῆς, τὸ πρόσωπό του φωτίστηκε ἀπ' τὸ πρῶτο σκληρὸ χαμόγελο, τὰ μάτια του ἀστράψανε σὰν ἀπάνου στὸ δικαστήριο. Κούνησε ἀργὰ τὸ κεφάλι, καὶ κοιτάζοντας τὸ Φίλιππο κατάμματα, τοῦπε κοντὰ στὸ πρόσωπό του :

«Σ' εὕρηκα !»

Κέρκυρα. ΑΜΑΡΥΛΛΙΔΑ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

— *Ὁ φίλος μας Σπύρος Ἀλιμπέρτης ἔγινε διδάχτορας στὰ Μαθηματικὰ μὲ τὸ βαθμὸ Ἄριστα. Ἐμεῖς ποὺ ξέρουμε καλὰ τὸν Ἀλιμπέρτη δὲν ξαφνιστήκαμε καθόλου γιὰ τὴν τέτια ἐπιτυχία του. Τὴν περιμέναμε.*

— Προδότες, ἀμαθεῖς, χυδαῖοι καὶ χυδαῖοι, προδότες ἀμαθεῖς καὶ ἀμαθεῖς, προδότες χυδαῖοι—νά, ὁλάκαιρος ὁ λόγος ποὺ ξεφούρνισε ὁ κὺρ Μιστριώτης πάλε τὴν Κεριακὴ στὸ Πανεπιστήμιο, διαβάζοντας τὴν κρίση(!!!) του γιὰ τὸ Σεβαστοπούλειο διαγωνισμό.

— Τόσα γρόνια ὁ ἔρημος παιδεύεται κι οὔτε μιὰ καινούρια βρισιὰ δὲν τὰ κατάφερε νὰνακαλύψει. Στείρο σὰ μουλάρι τὸ μυαλό του στὰ τέτια.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ 28 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1909

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

			28 Φεβρουαρίου 1909	31 Ἰανουαρίου 1909
Ταμεῖον	Εἰς μεταλλικὸν	Δρ.	3,125,114.14	3,035,690,52
	Εἰς Τραπεζικὰ γραμμάτια Ἰονικῆς Τραπέζης	»	547,160.—	317,490.—
	Εἰς κερματικὰ γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα	»	1,437,240.—	1,328,865.—
Ἐξωτερικοὶ λ)σμοί.	Ἀντίτιμον μεταλλικοῦ εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν	»	41,287,340.27	42,798,118.88
	Προϊὸν εκδοθέντ. Ἐθν. Δαν. εἰς χρ. Ἑλλ. Σιδ. 4% τοῦ 1902	»		
Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ ἀναγ. κυκλοφ. Τραπ. Γραμμ.		»	905,004 83	925,234.08
» πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διδράχμων καὶ μονοδράχμων.		»	61,778,575.42	61,778,575.42
Ὁμολογίαι ἐθνικῶν δανείων	Εἰς χρυσὸν Δρ. 21,890,037.50		10,500,000.—	10,500,000.—
	Εἰς Τραπ. Γραμμάτια » 33,607.100.—	»		
Ἐντοκα γραμμάτια Ἑλλην. Δημοσίου εἰς τραπεζ. γρ/τια.		»	60,497,137.50	59,286.382.50
Προεξοφλήσεις		»	5,161,103.82	5,150,103.82
Καθυστερήσεις προεξοφλήσεων		»	24,306,787.69	24,684,396.82
Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λ)σμοὶ ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρηματογράφων.		»	3,127,810.19	2,977,738.64
Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων		»	21,688,563.33	21,642,449.63
Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λ)σμοὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ		»	8,363,018.11	9,868,969.65
Δάνεια εἰς δήμους, λιμένας καὶ λοιπὰ νομικὰ πρόσωπα.		»	68,610.602.26	69,208.063.61
Χορηγήσεις εἰς γεωργοκτηματίας		»	44,959,339.35	44,890,372.51
Καθυστερήσεις χορηγήσεων εἰς γεωργοκτημ.		»	13,104,460.95	12,180.504.10
Μετοχαὶ εἰς ἐγχωρίους ἑταιρείας		»	4,986,463.81	4,974,855.66
Συμμετοχὴ εἰς Τράπεζαν Κρήτης		»	7,413,138.20	7,413.138 20
Ὁμολογίαι λαχ. δαν. Ἐθν. Τρ τῆς Ἑλλάδος 2 1/2 % εἰς τρ. γρ.		»	1,250,000.—	1.250,000.—
Τοκομερίδια ἐν γένει		»	809,290.—	811,800.—
Καταστήματα Τραπέζης καὶ κτήματα ἐξ ἀναγκαστικῶν ἐκποιήσεων		»	5,633,37	43,848.37
Ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς		»	8,872,464.69	8,894,434.94
Ἔξοδα ἐγκαταστάσεως (ἰδίως δαπάνη κατασκευῆς Τραπεζ. Γραμματίων).		»	3,289,427 30	3,039,733.55
Διάφοροι λογαριασμοὶ		»	1,495,524.04	1,491,910.99
Λογαριασμοὶ τρίτων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ		»	2,295,964 35	2,008,365.30
Λ/σμὸς ἐξαγορᾶς συμμετοχῆς Κυβερνήσεως εἰς κέρδη Τραπεζ. Γραμματίων		»	4,622,320.86	3.559,859.88
Ἐξαγορὰ προνομίου Προνομ. Τραπέζης Ἠπειροθεσσαλίας		»	1,146,880.—	1,146,880.—
Προμήθεια τροπῆς λαχειοφόρου δανείου (εἰς Τραπεζικὰ Γραμμάτια)		»	640,000.—	640.000.—
Διάφορα		»	100,000.—	100,000.—
		»	800,989.30	611,395,63
		Δραχ.	407,127,353.78	406,559,177.70

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Μετοχικὸν κεφάλαιον.		Δρ.	20,000,000.—	20,000,000 —
Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον τακτικὸν καὶ ἔκτακτον		»	13,500,000,—	13,500,000. —
Τραπεζικὰ Γραμμάτια ἐν κυκλοφορίᾳ:		»		
α') διὰ λογαριασμὸν τῆς Κυβερνήσεως.	Δρ. 61,778,575.42			
β') » » τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης.	» 52,493,441.14	»	114,272,016.56	116,605,536.77
Τραπεζικὰ γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα		»	10,500,000.—	10,500,000.—
Καταθέσεις ἄνευ τόκου εἰς μεταλλικὸν		»	8.033,726.39	8,647,200.43
Καταθέσεις ἄτοκοι		»	18,111,984.41	16,790,734.35
Ἐπιταγαὶ πληρωτέαι		»	1,087,637,64	804,465.30
Μερίσματα πληρωτέα		»	456,570.—	666,620.—
Καταθέσεις Δημοσίου πρὸς χορήγησιν δανείων κατὰ τὸν ΒΦΜ' Νόμον		»		
Διεθν. Οἰκονομ. Ἐπιτροπὴ λ)σμὸς καταθ. ἐκ δημ ὑπεγγ. προσόδων.	Εἰς χρυσὸν Δρ. 288,601.09 Εἰς τρ.γρ. » 4,478,122.83	»	4,766,723.92	6,536,543.89
Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν Δανείων εἰς χρυσόν		»	348,541.52	256,273.30
Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν δανείων εἰς τρ. γραμ.		»	736,164.24	604,913.47
Καταθέσεις δημοσίου εἰς χρυσὸν		»	946,439.73	48,285.59
Καταθέσεις Δημοσίου εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια κατὰ τὸν Νόμον ,ΒΨΕ'		»	1,182.198.40	21,888.18
Ἔντοκοι κατ θέσεις Δημ. εἰς χρυσ. διὰ τὴν κατασκ. τοῦ Σ.Π.Δ.Σ.		»	905,004.83	925,234.08
» » » » τρ. γραμμ. » » »		»	100,351.21	100,603 31
Καταθέσεις ἐπὶ τόκῳ		»	129,619,795.29	128,042,935.20
Λαχειοφόρον Δάνειον Τραπέζης 3 % εἰς χρυσὸν		»	41,180,004.—	41,180,040.—
» » » 2 1/2 εἰς τραπεζ. γραμμάτια		»	20,371,100.—	20,371,100.—
Ὑπηρεσία Λαχεοφόρου δανείου Τραπέζης 3 % εἰς χρυσὸν		»	1,793,472.—	2,232,204.—
» » » 2 1/2 % εἰς τραπεζ. γραμμάτια		»	472,410 —	639,472.50
Καταθέσεις Ταμιευτηρίου.		»	12,755,084.56	12,472,209,59
Διάφορα		»	5,988,093.08	5,582,617.74
		Δραχ.	407,127,353.78	406,559,177.70

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Μαρτίου 1909.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου
Π. Α. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗΣ